

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

SPOKOJENOST V PARTNERSTVÍ
U BEZDĚTNÝCH PÁRŮ
A PÁRŮ S DĚTMI

SATISFACTION IN PARTNERSHIP WITH CHILDFREE COUPLES AND
COUPLES WITH CHILDREN

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Martina Garbová**

Vedoucí práce: **PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.**

Olomouc

2018

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské diplomové práce PhDr. Markovi Kolaříkovi, Ph.D za jeho podnětné rady a podporu. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Lucii Viktorové a Mgr. Tomášovi Dominikovi, za pomoc ohledně statistických analýz. Také děkuji svému příteli, přátelům, zvláště Tereze, a rodině za velkou podporu a přízeň při psaní této práce. Velké díky patří také všem účastníkům výzkumu.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „*Spokojenost v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	4
	ÚVOD	5
	TEORETICKÁ ČÁST	6
1	Spokojenost v partnerském vztahu	7
	1.1 Rodičovství a jeho vliv na partnerskou spokojenost	8
	1.2 Pozitivní přínosy rodičovství.....	10
	1.3 Teorie partnerské spokojenosti.....	11
2	Bezdětnost	12
	2.1 Dobrovolná bezdětnost.....	13
	2.1.1 Cesta k dobrovolné bezdětnosti.....	13
	2.1.2 Stigma dobrovolné bezdětnosti a jeho zvládnání	14
	2.2 Nedobrovolná bezdětnost	16
	2.3 Neplodnost a její psychické dopady	17
3	Spokojenost v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi	19
	VÝZKUMNÁ ČÁST	21
4	Výzkumný problém	22
	4.1 Výzkumné cíle a hypotézy	22
5	Volba výzkumné strategie a techniky sběru dat	23
	5.1 Pilotní výzkum 25	
6	Výzkumný soubor	26
	6.1 Popis výběrového souboru	26
7	Etika ve výzkumu	31
8	Analýza a interpretace výsledků	32
	8.1 Použité statistické metody	33
	8.2 Výsledky kvantitativní analýzy	34
9	Zhodnocení platnosti hypotéz	37
10	Diskuze	39
11	Závěry	42
	SOUHRN	43
	LITERATURA	46
	PŘÍLOHY	54

ÚVOD

Při porovnání dnešního životního stylu s minulým narazíme na mnoho rozdílů. Značně se změnil přístup ke vzdělání, které je mnohem dostupnější jak ženám, tak mužům. Díky takovým možnostem se mu více věnujeme za cílem své seberealizace a zajištění kvalitního zaměstnání. Současné příležitosti s sebou přinesly i změny v reprodukčních strategiích, které již nemají za cíl prosté přežití lidského druhu. Rodičovství často odsouváme na nejpozdější možnou dobu, abychom byli dostatečně finančně zajištěni a dali dostatek prostoru rozvoji vlastní osobnosti. Tuto volbu nám umožňuje antikoncepce, jejíž zásluhou si můžeme zvolit, kdy je pro nás příhodná doba dítě počít a popřípadě kolik potomků chceme zplodit.

Takováto rozhodnutí s sebou nesou určité důsledky a rizika. Mnoho párů prožívá těžká období v důsledku problémů s početím potomka. Často tak dochází k oplodnění ženy za asistence lékařů, a ne přirozenou cestou. Logickým vývojem je přibývající počet bezdětných dvojic.

Poměrně nový je však fenomén, kdy se partnerská dvojice rozhodne pro společný život bez dětí zcela dobrovolně. Často bývají terčem kritiky ze strany veřejnosti, která jim připisuje vlastnosti chladných a sobeckých lidí, kteří budou důsledkem svého rozhodnutí celý život nespokojeni a smutní.

Vyvstává proto otázka, jak je to doopravdy. Jsou více šťastny dvojice, které se rozhodly pro rodinný život s jedním či více dětmi, nebo ty, které plánují bezdětný život ve společném soužití? Srovnání výše zmíněných dvou skupin – rodičů a bezdětných párů je ústředním tématem této práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOKOJENOST V PARTNERSKÉM VZTAHU

Manželský sňatek je v dnešní době na ústupu – do manželského svazku v roce 2015 vstoupilo 55 % mužů a 62 % žen. Z toho důvodu se tato práce nezabývá pouze manželstvím, ale i dlouhodobými partnerskými vztahy jakožto alternativou k manželství („Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost“, 2015). Pro potřeby této práce bude používán pojem partnerství, který zahrnuje manželství i zmiňované partnerské vztahy. Ty jsou chápány jako dlouhotrvající vazba muže a ženy, která tvoří rodinnou jednotku za účelem společného soužití (Thornton, Axinn & Xie, 2007).

Partnerská spokojenost je mentální stav, který odráží přínosy i výdaje manželství konkrétní osobě. Čím více výdajů je po člověku ve vztahu požadováno, tím je celkově méně spokojený v manželství se svým partnerem. A podobně, čím více člověk přijímá benefitů, tím více je spokojený vztah i oba jedinci (Stone & Shackelford, 2007). Také ji můžeme definovat jako celkové zhodnocení partnerství a odraz partnerského štěstí a jeho fungování (Schoen, Astone, Rothert, Standish & Kim, 2002). Z biologického hlediska můžeme na partnerskou spokojenost pohlížet jako na duševní stav řízený mechanismy, které sledují přínosy i výdaje partnerství konkrétního člověka (Shackelford & Buss, 2000).

S partnerskou spokojeností souvisí velká škála faktorů, jež byly zjištěny během dlouhé historie výzkumů a s postupem let přehodnoceny. Proměnné, které byly pojmenovány, ukazují na značné rozdíly mezi studii. Liší se na základě roku, kdy byla data sbírána, délkou manželství a podle toho, kdo z páru byl zařazen do výzkumného vzorku. Obecně lze rozlišit určité oblasti, které mají vliv na partnerský vztah, jako jsou individuální (např. práce, zdraví, síla, role) a interpersonální faktory (např. násilí, komunikace) a stádium, v němž se vztah spolu s jedinci nachází (McCabe, 2006).

V souvislosti s rodičovstvím záleží také na demografické pozici. Lidé v severských zemích, jako jsou Norsko, Švédsko nebo Finsko, oproti jiným evropským zemím nepociťují snížení spokojenosti. Vliv má kultura i politický systém těchto zemí, který mladé rodiny podporuje (Hansen, 2012).

1.1 Rodičovství a jeho vliv na partnerskou spokojenost

Vstup dětí do života partnerů značně změní průběh a celý kontext partnerství. LeMasters (1957) je jedním z prvních vědců, který v souvislosti s partnerskou spokojeností rodičů mluví o narození dítěte jako o velké krizi. Pár si musí zvykat na všechny novosti, které potomek s sebou přináší, přivyknout si na nové role a životní situace.

Můžeme zde uvést teorii tzv. rodičovského paradoxu, kdy partneři očekávají, že narození dítěte posílí jejich vztah a učiní jejich životy šťastnějšími, jejich přání se však následně nemusí vyplnit. Výsledky studií se v potvrzení paradoxu velmi různí. Mnoho studií navrhuje, že rodičovství je spojeno se sníženým well being (osobní blaho), na druhou stranu jiné výzkumy hovoří o zvýšení životní spokojenosti. Lze tedy vyvodit, že přináší naplnění v životě na úkor mentálního zdraví (Rizzo, Schiffrin & Liss, 2013).

Děti a jejich vliv na partnerskou spokojenost považujeme za externí faktor působící na dvojici. Pro analýzu vlivu dětí na manželství je třeba zvážit velké množství proměnných, které na ně působí. Zda bylo mateřství plánované, či nikoliv, stádium manželství, do něhož se dítě narodilo, jakým způsobem se změnily role muže a ženy v páru. (McCabe, 2006).

Narození dítěte v rodině může vést k reorganizování sociálních rolí a způsobu fungování páru. Zásadní změna se často týká hlavně žen, od kterých je obvykle očekáváno převzetí role hlavního pečovatele. Mnohdy bývá předpokládána role otce jako materiálního zajišťovatele rodiny. Problém se může objevit, pokud pár nedodrží tyto tradiční role. Například žena opustí pracovní místo kvůli péči o děti a muž se následně stává jediným živitelem rodiny, čímž mu může připadnout více vlivu v páru. Ženy bývají zahlcené péčí o dítě a domácnost a stěžují si, že pociťují nedostatek pomoci od partnerů. Zároveň spolu rodičovství nese více sociálních rolí, které mohou vést ke stresu a konfliktům (Twenge, Campbell & Foster 2003).

Ačkoliv se v České republice muži postupně více zapojují do výchovy potomků, názory otců na dělbu rolí jsou rozporuplné. Již připouštějí větší rovnost v soužití v oblasti profesní seberealizace partnerek, zároveň se však stále přiklání k „tradičnímu“ rozdělení rolí v partnerství – matka vychovatelka, otec živitel. Důvodem jsou stále zakořeněné stereotypy v postavení žen ve společnosti. Také stále přetrvávají rozdíly ve výši finančních odměn mužů a žen a nastavení rodinné a sociální politiky podporující matčinu dlouhodobou péči o dítě. Přestože rodiče podporují vyrovnané postavení ve výchově dítěte, jistým způsobem si stále chrání své role muže živitele a matky pečovatelky (Friedlanderová, 2010;

„Sociální podmínky“, 2014). Rodičovskou dovolenou v České republice stále pobírají převážně ženy. Mužů pobírajících rodičovské příspěvky je v dnešní době přibližně 5100, tedy 1,8 % (Höhne, 2017).

V životě rodiče se zcela mění denní rozvrh, hlavně u žen, jelikož stále přetrvává tradice, že bývají většinou hlavními pečovatelkami. Čas, který před narozením dítěte partneri trávili sami nebo společně, musí nyní věnovat dětem. Ženy si často stěžují i na nerovnoměrné rozdělení domácí práce, kdy pocítují, že jí vykonávají více než partneri (Hackel & Ruble, 1992).

Ovlivněna může být i sexuální spokojenost partnerů, jelikož je složitější za přítomnosti dětí v domácnosti udržovat intimní vztah. Následně tedy pokles sexuální aktivity může negativně působit na partnerskou spokojenost. Lze předpokládat, že budou v této oblasti více nespokojeni muži, jelikož častěji líčí větší sexuální chtíč v manželství (Twenge et al., 2003; Baumeister, Catanese & Vohs, 2001).

V neposlední řadě můžeme k vlivu dětí na partnerskou spokojenost zařadit také oblast financí. Dítě představuje značnou finanční zátěž rodiny a tím pádem stresor. Výdaje za potomky se s jejich přibývajícím věkem zvyšují, lze tedy předpokládat, že finanční dopad bude v rodině větší u starších dětí. Opět můžeme očekávat, že větší zátěž bude kladena na muže, jelikož bývají často hlavními živiteli rodiny, situace může být i opačná v případě, že si matka ponechala své zaměstnání (Jenkins, Rasbash & O'Connor, 2003).

Dle Twengela, Campbella a Fostera (2003) se různí partnerská spokojenost mezi socioekonomickými skupinami. Větší nespokojenost prožívají páry s vysokým SES (socioekonomický status) oproti dvojicím ve střední třídě a s nízkým socioekonomickým statusem.

Ke zmenšování manželské spokojenosti přispívá také počet dětí, kdy s jejich přibývajícím počtem spokojenost klesá. Tento vztah se objevuje hlavně u párů s vysokým socioekonomickým statusem a s přibývajícím věkem dětí (Twenge et al., 2003). Dá se předpokládat, že tento negativní vztah se objevuje převážně v rozvinutých západních zemích. Ve studii Onyishi, Sorokowski, Sorokowska, & Pipitone (2012), která byla prováděna na Nigerijské populaci byl vztah přesně opačný, tedy čím více dětí tamější rodiny mají, tím více jsou ve vztahu spokojení. Možná příčina tkví v chudém sociálním zabezpečení a starší děti mohou představovat pracovní výpomoc pro rodinu. Africká kultura je také spíše kolektivistická než individualistická.

Co se týče rozdílů ve vnímání spokojenosti v páru mezi muži a ženami, manželskou nespokojenost ve spojitosti s rodičovstvím více popisují ženy. Největší nespokojenost pociťují u dětí v kojeneckém období. Záleží však na faktu, kdo je hlavním opatrovníkem dítěte (pakliže je hlavním opatrovníkem muž, můžeme předpokládat, že situace bude opačná). U mužů byla zjištěna poměrně konstantní manželská spokojenost napříč vývojem dítěte (Dillway & Broman, 2001; Twenge et al., 2003).

Paradoxně přítomnost dětí ve vztahu zvyšuje jeho stabilitu (zda spolu partneři zůstanou v páru, či nikoliv), zatímco partnerská spokojenost klesá. Rodičovství tedy činí manželství méně šťastným, ale zato trvalým (Stone & Shackelford, 2007).

Nabízí se zde otázka, při všech možných negativních vlivech na partnerskou spokojenost, zda bychom neměli dvojice odrazovat od pořizování dětí? Odborníci místo toho navrhují, aby se zvýšilo povědomí o možných dopadech příchodu dětí do rodiny na spokojenost v páru a aby byly páry informovány o strategiích, které pomohou vztah ochránit. Takové postupy mohou zahrnovat rovnoměrnější rozdělení rodičovské zodpovědnosti a využívat k odlehčení při výchově spolehlivé chůvy a opatrovníky (McCabe, 2006).

1.2 Pozitivní přínosy rodičovství

Většina studií, které se zabývají souvislostí partnerské spokojenosti a rodičovství, se soustřeďuje hlavně na negativa, která děti přinášejí do partnerského soužití. Převážné cílení na tlak rodičovství tak může vézt ke špatné interpretaci opravdového vlivu dětí na jedincův život. Dle výzkumů často celkové pozitivní přínosy a radosti z výchovy dětí převáží nad těžkostmi a problémy v partnerském vztahu a v životě (Nomaguchi & Milkie, 2003).

Rodičovství naplňuje lidskou potřebu pečovat o někoho, kdo je na člověku plně závislý. Dítě přijímá a vrací city svým rodičům. Jedinec výchovou potomka formuje svoji osobnost. Partneři zažívají radostné chvíle z každodenního života s dítětem v rodině, sledují jeho vývojové změny a rodičovství tak může dávat jejich životu nový smysl (Langmaier & Krejčířová, 2013).

Dítě může naplňovat potřeby seberealizace, dokazuje partnerům jejich životní úspěch plynoucí jak z jejich individuálních intencí, tak ze společenského vlivu. Pro partnery může rodičovství znamenat zásadní přelom života a potvrzení dospělosti. Potomek může být také důkazem pokračování rodu a v budoucnosti zabezpečení stáří rodičů (Vágnerová, 2000).

Rodiče oproti bezdětným párům popisují, že cítí velké sociální zázemí, které jim pomáhá jakožto psychický zdroj k sebevědomí (self-esteem) a vnímání vlastní účinnosti (self-efficacy) (Nomaguchi & Milkie, 2003). Dále popisují sami sebe jako šťastné a spokojené v životě. Rodiče při výchově dětí zažívali určité stupně pozitivních emocí, které byly vyšší než pocity a nálady běžného dne (Nelson, Kushle, English, Dunn & Lyubomirsky, 2013).

1.3 Teorie partnerské spokojenosti

Nejčastěji uváděná teorie vývoje spokojenosti v partnerském vztahu opisuje tvar U-křivky. Vysvětluje se tak, že spokojenost na začátku manželství začíná klesat, uvádí se prvních 20 let manželství, a po dvaceti pěti letech vztahu křivka začne stoupat (Rollins & Feldman, 1970). Tento koncept potvrzuje teorie, že partnerská spokojenost začíná klesat v důsledku změn rolí a struktury rodiny. Děti představují závazek, který vyžaduje rodičův čas a finanční příjem, což následně způsobuje zvýšení pocitu stresu obou partnerů. Odchod dětí z rodiny pak znamená pro rodiče finanční úlevu a partnerská spokojenost začne stoupat (VanLaningham & Amato, 2001).

Dle výzkumů se jeví, že nelze dětem zcela připisovat příčinu poklesu partnerské spokojenosti. McHale a Huston (1985) zjistili, že stejně jako páry s dětmi, tak i bezdětné páry po prvním roce manželství prožívaly menší spokojenost, horší komunikaci mezi sebou a pociťovaly méně lásky ve vztahu.

Řada vědců se přiklání ke kritice teorie U-křivky. Předcházející studie jsou limitovány průřezovým typem dat nebo „nepravděpodobnostním“ výzkumným vzorkem, které mohou zkreslovat výsledky výzkumů. Z longitudinálních výzkumů vyplývá, že manželská spokojenost zprvu prudce klesá a pak pozvolna pokračuje v sestupném trendu v průběhu celého partnerství (VanLaningham & Amato, 2001). Počáteční skok ve spokojenosti někteří zdůvodňují starostmi o děti, další změnu reflektují obecným trendem průběhu nového vztahu (Doss et al. 2009).

2 BEZDĚTNOST

Biologická definice popisuje bezdětné, jako ženy určitého věku, které neporodily dítě. Sociálně definovaná bezdětnost pojímá lidi určitého věku, kteří se nestali rodiči, a to u dítěte vlastního či dítěte bez biologické vazby k rodiči.

Autoři pojmenovávají bezdětnost různě podle jejich vědeckého přístupu. Nejčastější rozlišení bezdětných párů bývá jako nezáměrně bezdětní (childless) a záměrně bezdětní (childfree). Dále se objevují pojmy jako zvoleně bezdětní (childless by choice), odkládající rodičovství (childless postponers), trvale odkládající rodičovství (childless perpetual postponers), neplodní bezdětní (childfree after infertility) apodbně. O konečné bezdětnosti lze u ženy hovořit ve 45 až 50 letech, protože v této době se už většinou neočekává, že by porodila dítě (Hašková, 2009).

Hranice mezi druhy bezdětnosti nelze zcela přesně určit, vzhledem ke všem okolnostem, které tento fenomén ovlivňují. Během života jedince se jeho volby mohou několikrát změnit. Někteří se rozhodnou děti nikdy nemít, čehož se drží po celý svůj život, druzí odkládají rodičovství tak dlouho, až reprodukce není biologicky možná. Jedinci trpící neplodností mohou zvolit jako strategii, jak se s problémem vyrovnat, např. ztotožnění se skupinou dobrovolně bezdětných (Blackstone & Stewart, 2012).

Úplná bezdětnost se v Evropě začala zvyšovat na přelomu 19. a 20. století v důsledku rozšíření antikoncepčních prostředků, první světové války a s hospodářskou krizí ve 30. letech, ruku v ruce s pozdním vstupem do manželství a nízkou sňatečností. Tento pokles počtu narozených dětí byl následován zvýšením porodnosti a tzv. populační explozí v době po druhé světové válce a vysoká natalita přetrvávala na území České republiky až do 80. let 20. století (Hašková, 2010). Porodnost je pojímána jako počet živě narozených dětí, připadající na 1000 obyvatel („Narození“, 2001).

Po 80. letech se výrazně změnila strategie reprodukce, které s sebou nesly pokles počtu narozených dětí (Šťastná, 2007). Proběhla změna v utváření partnerství, kdy jeho smyslem už nebylo zplodit co nejvíce dětí, ale zaměřit se na sebe a na svůj rozvoj (van de Kaa, 1999). Rodiny se začaly zakládat ve vyšším věku a od roku 1995 klesla plodnost v České republice pod 1,3 dítěte na ženu, což je chápáno jako extrémně nízká plodnost (Rabušic & Manea, 2007). Plodnost udává průměrný počet dětí, které se narodí jedné ženě

ve věku 15-49 let. Jedná se o ukazatel, který popisuje úroveň porodnosti („Demografický vývoj libereckého kraje“, 2005).

Podobný trend převládá do nynější doby, ačkoliv se plodnost zvýšila z hranice nízké plodnosti na 1,57. Aktuální hladina však stále nezabezpečí prostou reprodukci obyvatelstva, kdy by její úroveň musela dosahovat 2,1 dítěte na jednu ženu. Dochází k pozdější sňatečnosti okolo 25 až 29 let a vzrůstá průměrný věk matek téměř na 30 let, což má za následek časté problémy s otěhotněním rodiček („Aktuální populační vývoj v kostce“, 2015). Všechny tyto faktory přispívají k rostoucímu počtu bezdětných párů, kterým se dále budeme věnovat.

2.1 Dobrovolná bezdětnost

V literatuře je dobrovolná bezdětnost často vymezována hlavně z pohledu ženy, jelikož v mnoha společnostech je na mateřství nazíráno jako na nedílnou součást její pohlavní role. Jedná se o ženy reprodukčního věku, které jsou plodné a jsou ve stavu, kdy si nepřejí mít děti, nebo jsou v reprodukčním věku a zvolily si být sterilizovány nebo ty, které překročily reprodukční věk, plodné byly, ale vybraly si možnost děti nemít.

Oproti mateřství nenese otcovství pro mužskou pohlavní roli stejnou důležitost. Její naplnění je často závislé spíše na profesním úspěchu než na založení rodiny. Ačkoliv existuje mnoho důvodů, které vedou k předpokladu, že rozhodnutí o bezdětnosti bývá řízeno hlavně ženou, muži hrají také aktivní roli v procesu (Kelly, 2009).

2.1.1 Cesta k dobrovolné bezdětnosti

Rozhodnutí jedince nezplodit ve svém životě potomky a nezaložit tak „typický“ rodinný život je ovlivněno mnoha faktory jako např. politický systém, kultura, sociální zázemí, předešlé životní události apod. Na okolnosti ovlivňující identifikaci jedince se skupinou dobrovolně bezdětných lze nahlížet z pohledu mikro a makro úrovně. Změny v makro úrovni, jako technologické pokroky v reprodukci z medicínské perspektivy, ženské volební právo a větší možnosti žen uplatnit se na trhu práce, otevřely nové možnosti, které ovlivňují rozhodnutí, kdy a zdali vůbec se žena stane matkou. Za motivaci na mikroúrovni lze považovat autonomii a svobodu (Settle & Brumley, 2014).

Ve výzkumech ženy vysvětlují, že děti považují za možnou překážku v manželské spokojenosti (Callan, 1986) a také uvádějí výhody bezdětného života, jako je vyšší vzdělání, kariéra a další svobodné možnosti dospělého života (Kelly, 2009). Roli při volbě hrají i

zkušenosti z jejich vlastního dětství a počet sourozenců. Člověk vyrůstající jako jedináček s větší pravděpodobností zvolí bezdětný život (Mencarini, Tanturri, 2006). Do rozhodovacího procesu vstupuje také ekonomický faktor, vzhledem k tomu, že výchova dětí je značně finančně náročná (Blackstone & Stewart, 2016).

Houseknecht (1987) shledává, že nejčastěji uváděným důvodem bezdětnosti je osvobození se od péče o dítě a její využití pro sebe – naplnění a také příležitost kdykoliv cestovat. Jiní autoři hovoří o životě bez dětí jako možnosti budovat vztahy s dalšími dospělými a jako nechuti ke změně životního stylu, která přichází s rodičovstvím, pocitu nevhodnosti být rodičem či se jedná o naprosto explicitní odmítnutí mateřské role (Carmichael & Whittaker, 2007). Za zmínku stojí poznatek, že obě dvě skupiny (rodiče i bezdětní) uvádějí jako motiv své volby (stát se rodičem či nikoliv) vedení smysluplného a fungujícího vztahu (Edin & Kefalas, 2011; Gillespie, 2003).

Život bezdětných provází nepříjemné stereotypy ze strany společnosti, která jim vyčítá sobeckost a sebestřednost. Jedním z mnoha důvodů zvolení bezdětnosti totiž paradoxně bývá starost o planetu, jejíž přelidněnost nechtějí dále navyšovat (Blackstone & Stewart, 2016).

Celkově lze bezdětné jedince popsat při srovnání s rodiči jako více vzdělané (Abma, Chandra, Mosher, Peterson, & Piccinino, 1997), častěji zaměstnané na vyšších manažerských pozicích s relativně vysokými příjmy (Crispell, 1993). Zároveň bývají méně věřící (Heaton, Jacobson & Xuan, 1992) a méně tradiční, co se týče genderových rolí (Baber & Dreyer, 1986). Proces volby bezdětnosti lze obecně shrnout tak, že rozhodnutí nestát se rodičem bývá jednoznačně vědomé a vytváří se spíše jako dlouhodobý proces než jako jednorázová událost (Blackstone & Stewart, 2016).

2.1.2 Stigma dobrovolné bezdětnosti a jeho zvládání

Stigmatizaci je možné definovat jako „*společenský předpoklad vůči někomu, jemuž jsou pak připisovány záporné vlastnosti*“ (Hartl & Hartlová, 2015, 565). Stigmatizovaná jedinci čelí úkolu, jak sám sebe přijmout, zatímco při interakci s druhými vnímají, že jejich charakter a chování je viděn jako nepochopitelný, divný a nemorální (Park, 2002).

Stigma úzce souvisí se stereotypy, které vznikají chybným závěrem jedince, že všichni členové jedné skupiny mají stejné charakteristiky. Stereotypy sdílí více jedinců v určitém společenství a obsahuje nejméně jeden kategoriální znak, který danou skupinu vystihuje. Na

základě tohoto znaku bývají členům dané skupiny připisovány další vlastnosti (Výrost & Slaměnik, 2008).

Od počátků výzkumů zabývajících se dobrovolnou bezdětností, byla tato volba zvažována jako deviantní způsob chování. Bezdětní byli vnímáni jako emocionálně nestabilní a nepřizpůsobiví, což bylo ze stran sociálních vědců a hlavně společnosti vědecky nepodložené (Veevers, 1973).

Dobrovolně bezdětní jsou často stigmatizováni vzhledem k „pronatalistické“ orientaci společnosti. Bývají vnímáni jako méně sociálně schopní, méně pečující a méně vyspělí. Střetávají se s kritikou pro velkou zaujatost prací, sobeckost a individualismus. Bezdětným ženám bývají negativně přisuzované vlastnosti tvrdosti a neženskosti. Jejich životy se lidem jeví jako méně naplněné a bývá jim připisován méně šťastný život v blízké budoucnosti a ve stáří (Blackstone & Stewart, 2012; Park, 2005). Okolí reaguje na bezdětné s lítostí pramenící z „bezvýhradné víry v pozitivní zážitek z mateřství“ a také se závistí od jedinců, kteří zažili špatnou zkušenost s výchovou dětí a jejími svazujícími dopady na život ženy (Wood & Newton, 2006).

V návaznosti na negativní „stereotypizaci“ jedinců bez dětí byly vypořádané určité zvládací strategie, které jim pomáhají se se stigmatizací vyrovnat. Svůj záměr nemít děti nesdělují veřejně a ve společnosti předstírají konformitu („Kdykoliv jsme někde společně s přáteli, vždy mluví o dětech a říkají: Myslím si, že by z tebe byla skvělá matka, a já na to: Jo, jednou.“) (Park, 2002).

Mezi další techniky patří defensivní (obránné), reaktivní a proaktivní způsob zvládnání („Radši než zplodit vlastní dítě, abych ho měnila a tvarovala, jak jen já chci, budu dobrým dospělým modelem pro děti někoho jiného.“). U reaktivní techniky dochází k substituci identity, tzn. ve chvíli, kdy je na jedince vyvíjen tlak otázkou, proč nemá děti, odpoví, že je mít nemůže pro ukončení nepříjemné konverzace (Park, 2002).

Následující zvládací techniku lze nazvat ospravedlňování – odsouzení odsuzujících. Jedinci tak berou zodpovědnost za jejich činy, ale odmítají negativní kvality, které jsou s jejich rozhodnutím spojené. Bezdětní „přiznávají“ nepříjemnost jejich jednání, ale považují ho za bezvýznamné v porovnání s horšími činy, které nebývají odsouzené ani potrestané. Jedinci reagují na „nálepku“ sobecký argumentem, že lidé mohou mít děti např. z důvodu selhání („Je jedna věc, na kterou se mne lidi ptají: Co se s vámi stane, až budete staří? Kdo se o vás postará? Mojí reakcí je, kterou neříkám lidem, ale manželovi,: Toto je

největší sobecký důvod proč mít děti. Já bych děti nikdy neměla z nějakého důvodu. Pokud lidé říkají, že jsme sobečtí, protože nechceme děti, proč oni teda děti neadoptují?“) je (Blackstone & Stewart, 2012).

Další techniku můžeme nazvat jako ospravedlňování – sebenaplnění („Já vím, že to bude znít naprosto sobecky, ale je to můj život. Je to to, co já chci. Myslím, že jsem se naučila se už za to dále neomlouvat.“) je (Blackstone & Stewart, 2012).

Jiným nástrojem bezdětných jsou výmluvy, které se liší od ospravedlňování tím, že minimalizují svou odpovědnost, když je jejich chování napadáno. Jedna z kategorií výmluv odkazuje na biologický pud. Např. některé ženy tvrdí, že jim chybí „mateřský instinkt“ a že s nimi není něco v pořádku. Dále uvádějí, že nikdy neměly o děti zájem, což hrálo hlavní úlohu v rozhodování o bezdětnosti (Park, 2002). Dodatečně se bezdětní pro útěchu před odsuzující společností obklopují lidmi, kteří smýšlí podobně a podporují je (Blackstone & Stewart, 2012).

Pro vzájemnou podporu ve svém rozhodnutí a sdílení dopady stigmatizace na jedince vznikají organizace, fóra, blogy apod., do kterých se bezdětné páry mohou zapojit a být zde aktivní. Ve Spojených státech amerických existují organizace jako Organizace pro nerodiče (Organization for NonParents), Bezdětní (Childfree), No Kidding a No Kids (Agrillo, Nelini, 2008).

V České republice existuje obdoba webová stránky No Kidding a dále facebookové stránky (No Kidding Czech-Dobrovolně bezdětní, Česká Nokidding, No Kids And Happy CZ – Šťastní a bezdětní apod.) (Langerová, 2015).

2.2 Nedobrovolná bezdětnost

V České republice se zakládají rodiny ve většině případů plánovaně s využitím antikoncepčních prostředků. Je tedy pochopitelné, že páry oddalují rodičovství na příhodnou dobu (kdy budou peněžitě zajištěni, dokončí studium na vysoké škole, budou si rozhodnutím jisti apod.). Tento životní styl však skýtá určitá rizika. Období největší plodnosti ženy je odhadováno mezi devatenáctým a dvacátým pátým rokem (Šulová, Fait & Weiss, 2011) a vzhledem k tomu, že v nynější době je průměrný věk rodiček 30 let, přibývá nedobrovolně bezdětných párů („Aktuální populační vývoj v kostce“, 2015).

Ve srovnání se svobodně rozhodnutými páry nepožizovat si potomky je prožívání dvojic, které nemůžou počít dítě ze zdravotních důvodů, velice odlišné. Potýkají se s prvotním šokem, že jejich rodinný život nebude probíhat podle jejich plánů a s obavou, že ho bude provázet mnoho změn. Před párem vyvstává mnoho závažných rozhodnutí – zda vůbec a jakou léčbu zvolit, množství finančních investic do léčby, zvolení adoptce či nikoliv apod. Sexuální život se ve většině případů podřizuje nařízením lékařů a z milostných aktivit se vytrácí přirozenost a spontánnost. Nedobrovolná bezdětnost má vliv i na kariéru, častěji žen, které kvůli očekávání těhotenství odmítají větší pracovní nabídky. V neposlední řadě páry čelí sociálnímu vyloučení, buď ze stran přátel, či z rozhodnutí jich samotných. (Ďurašková, Sobotková, Hampl & Viktorová, 2016).

Většina nedobrovolně bezdětných párů předpokládala, že rodičovství bude součástí procesu dospělého rodinného života. Vzhledem k tomuto faktu se liší identita a sociální vztahy nedobrovolně bezdětných a párů, které děti vůbec neplánují, anebo se aktuálně nesnaží o početí dítěte. Musel u nich proběhnout přesun z očekávaného statusu potencionálního rodiče do nechtěného statusu „nerodiče“.

Místo toho, aby manželství neplodného páru mělo jakýsi řád, jsou partneři konfrontováni se situací, která nedává životu žádný smysl. Pakliže pár vnímá děti jako naplnění manželského soužití, nebo dokonce jako jejich účel bytí na zemi, neplodnost je přivádí k otázce významu a smyslu jejich manželství a existence vůbec (Matthews & Matthews, 1986).

2.3 Neplodnost a její psychické dopady

Biologické podmínky neplodnosti jsou obvykle definovány jako rok nechráněného pohlavního styku, jehož výsledkem není těhotenství (šest měsíců, pokud je žena starší 35 let), nebo neschopnost donosit dítě. Světová zdravotnická organizace doporučuje v klinické praxi a ve výzkumu definovat neplodnost na základně dvaceti čtyř měsíců pokoušení se o otěhotnění (Deka & Sarma 2010). Uvádí se, že v České republice má komplikace s početím 20–25 % párů (Šulová et al., 2011).

Z řad odborníků je navrhováno více faktorů, které se mohou podílet na aktuálním zvýšení neplodnosti v populaci. Jedná se o odkládání rodičovství na období mezi třicátým a čtyřicátým rokem, časté pohlavní choroby a užívání určitých druhů antikoncepce (Stanton

& Dunkel-Schetter, 1991). Dále vrozené, morfologicky podmíněné, hormonální, psychogenní příčiny neplodnosti (Šulová et al., 2011).

Jedná se o komplexní problém, který se dotýká všech aspektů osobního života člověka. Ovlivňuje způsob, jak se jedinci cítí ohledně jich samotných, ohledně jejich vztahu a jejich životní perspektivy. Páry kromě chronického stresu z možné diagnózy neplodnosti prožívají vinu, frustraci, úzkost, napětí ve vztahu, izolaci, pocity deprese a paradoxně sexuální dysfunkce (Hart, 2002). Hlavně u žen neplodnost často souvisí se zásahem do jejich identity a snížením sebehodnocení. Je zde na místě poradenská konzultace, která by jejich poškozené sebehodnocení posílila (Ďurašková et al., 2016).

Mnoho párů se podrobí léčbě a čelí opakovaným pokusům o umělé oplodnění. Šance na úspěch prvního oplodnění in vitro (umělé oplodnění ve zkumavce) je pouhých 23 %. S každým cyklem šance, že žena otěhotní, stoupá. Vzhledem k tomu, že je léčba spojena s menstruačním cyklem ženy, každý další měsíc partneři nadějně očekávají úspěšnost umělého oplodnění. Často se pak naděje mění v bezmoc, jelikož si dvojice postupně uvědomí, že nejspíš žena neotěhotní i potom, co do pokusů investovali spoustu času, energie, naděje a peněz (Jordan & Revenson, 1999).

3 SPOKOJENOST V PARTNERSTVÍ U BEZDĚTNÝCH PÁRŮ A PÁRŮ S DĚTMI

V 80. a 90. letech se začal projevovat velký zájem o zkoumání partnerské spokojenosti, který přetrvává až do současnosti. Vědci se zvláště zaměřili na porovnání spokojenosti rodičů a bezdětných párů. Nejčastější výsledky studií nasvědčují větší spokojenosti párů bez dětí (Burman, 1985; Somers, 1993; Twenge et al., 2003; Gabb, Klett-Davies, Fink & Thomae, 2013).

Větší spokojenost zmíněných dvojic lze vysvětlit teorií, že vztah bezdětných je hlavním středobodem jejich soužití. Věnují mu tak velkou pozornost a pracují na něm. Naopak rodičovské páry často považují děti za vyvrcholení jejich soužití a věnují jim většinu pozornosti. Na udržování partnerského vztahu pak již nezbyvá čas a energie (Somers, 1993). Dalším vlivem může být méně společně stráveného času rodičovských párů. Společné chvíle totiž hrají důležitou roli v usnadnění komunikace, prohlubování emoční intimity či sdílení aktivit. Všechny tyto procesy jsou důležitými zdroji spokojenosti v partnerství (Dew & Wilcox, 2011).

Naproti těmto zjištěním Nomaguchi & Milkie (2003) navrhuji přehodnocení názoru, že pořídit si děti přináší jen těžkosti. Ve longitudiální studii použili data z národního vzorku a zaměřili se na srovnání jedinců, kteří se čerstvě stali rodiči, a bezdětných párů. Výsledky jejich studie naznačují, že role rodiče s sebou nese oběti i spoustu přínosů v porovnání s páry, které zůstanou bez dětí. Woo & Raley (2005) navrhuji, že Nomaguchi & Milkie ve výzkumu však nerozlišili, zda se svobodní jedinci nacházeli v nesezdaném soužití nebo děti vychovávali sami.

K podobnému názoru se přiklánějí i další studie, z kterých vyplývá, že se rodiče cítili šťastnější a spokojenější než jedinci bez dětí. Rodiče reflektovali více pozitivní emoce a pocit smysluplnosti každodenního života. Otcové se cítili značně šťastnější než bezdětní muži, matky nejčastěji hodnotily rodičovství jako výdej i přínos zároveň. Vysvětlení můžeme hledat v závazcích a domácích pracích, které s sebou mateřství přináší (Nelson et al., 2013).

Dvojice, jejichž potomci již opustili domov kvůli studiu či zaměstnání, popisují vzrůst partnerské spokojenosti. Často uváděný syndrom prázdného hnízda má jinou podobu, než bývá často citováno. Rodičům se po dětech stýská, ale zároveň si užívají větší kvalitu společně stráveného času (Gorchoff, John & Helson, 2008).

Při srovnání s rodiči v důchodovém věku dostávají bezdětné páry v pozdějších letech menší podporu ze stran veřejnosti i rodiny. Jejich sociální sítě jsou mnohem hustší než rodin s dětmi, více se zapojují do charitativních organizací či komunitních projektů a navazují vazby s mladšími rodinnými příslušníky např. neteřemi a synovci (Albertini & Kohli, 2009).

Celkově lze shrnout, že spokojenost v páru je závislá na mnoha faktorech a způsobu, jak je na ni nahlíženo. Různé studie se často soustředí pouze na negativa, která s sebou rodičovství přináší, a přínosy bývají opomíjeny. Dále studie mnohdy nerozlišují mezi záměrně a nezáměrně bezdětnými. Skupiny bývá složité zcela odlišit díky současnému trendu odsouvání rodičovství na později, avšak každá skupina (záměrně bezdětní, nezáměrně bezdětní, odsouvání rodičovství) vykazuje jiné postoje a prožívání svého stavu. Vztah rodičovských párů často nebývá prioritou, a tak ačkoliv pociťují problémy v partnerství, bývají celkově v životě šťastní (Gabb, Klett-Davies, Fink & Thome, 2013). Ačkoliv je studií zabývajících se partnerstvím mnoho, většina z nich se soustředí na životní spokojenost a celkové well-being a nikoliv na spokojenost v partnerství. V České republice se této tématice věnuje například Dana Hamplová a Olga Nešporová (2014).

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Jak bylo zmíněno výše, existence dětí ovlivňuje spokojenost v partnerství. Ačkoliv se studie v názorech plně neshodují, převažují výsledky svědčící pro větší spokojenost bezdětných párů. Dále bylo nastíněno, že partnerská spokojenost může být ovlivněna demografickou pozicí. Považujeme tedy za žádoucí prozkoumat problematiku na české populaci i pro její nedostatečné zmapování na našem území. Cílovou skupinou výzkumu jsou heterosexuální páry starší 30 let, žijící v dlouhodobém partnerském vztahu (manželství nebo partnerství), které si ve svém životě zvolily dobrovolnou bezdětnost či rodičovství. Věková hranice byla zvolena z důvodu předpokladu, že z biologického hlediska po překročení 30 let klesá plodnost partnerů. Také je období 30. roku možné považovat jako určitý životní mezník, kdy může být jedinec přesvědčený o konečnosti svého rozhodnutí nebo být součástí generace, která oddaluje období rodičovství (Hašková, 2009).

4.1 Výzkumné cíle a hypotézy

Dle výše uvedeného výzkumného problému byl stanoven hlavní výzkumný cíl, a to porovnat partnerskou spokojenost bezdětných párů a párů majících děti. Dále mezi naše cíle patří srovnání žen a mužů v oblasti spokojenosti v partnerství. Prozkoumán bude i vztah mezi spokojeností v páru a počtem dětí napříč pohlavími.

Vzhledem k výzkumným cílům a na základě rešerše dostupné literatury byly formulovány následující hypotézy:

H1: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných párů vyšší než u párů s dětmi.

H2: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných žen vyšší než u žen s dětmi.

H3: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných mužů vyšší než u mužů s dětmi.

H4: S přibývajícím počtem dětí, klesá partnerská spokojenost u žen.

H5: S přibývajícím počtem dětí, klesá partnerská spokojenost u mužů.

5 VOLBA VÝZKUMNÉ STRATEGIE A TECHNIKY SBĚRU DAT

V následující kapitole shrneme postup výběru výzkumné strategie. Také zde budou popsány metody a nástroje sběru dat.

Na základě formulovaných cílů a výzkumných hypotéz byl zvolen kvantitativní design. Pro vysokou reliabilitu jsme použili jako výzkumný nástroj dotazník *Index párové spokojenosti* (Funk & Rogge, 2007). Dotazník byl zadán do online *Google formuláře* z důvodu předpokladu velké návratnosti a zachování anonymity probandů. Pro získání odpovědí jedinců ze stejného páru měli respondenti vytvořit jedinečný kód, který oba ve stejném znění napsali do formuláře (např. „*bazalkové pesto*“). Na základě kódu byly odpovědi partnerů spárovány.

Index párové spokojenosti (z angl. *The Couple Satisfaction Index*) byl sestaven autory Funkem a Roggem (2007). Autoři usilují o sjednocení měření jak manželské, tak partnerské spokojenosti. Škála obsahuje 32 položek, které měří jedincovu spokojenost v páru. Dotazník zahrnuje položky s různými druhy a formáty možnosti odpovědi. Jedna globální položka používá sedmi bodovou škálu, zatímco 21 ostatních položek používá různé typy odpovědi zakotvené v šestibodové škále. Pro potřeby výzkumníků autoři vytvořili také zmenšené verze s 16 a 4 položkami (Graham, Diebels & Barnow, 2011).

Metoda byla vyvinuta složením široké palety měrných nástrojů, jimiž jsou: 1) *Test dyadického přizpůsobení* (z angl. *Dyadic Adjustment Scale*) neboli DAS, čítající 32 položek, vytvořil Spanier v roce 1976. 2) *Test manželského přizpůsobení* (z angl. *Marital Adjustment Test*) neboli MAT od autorů Lockeho a Wallace z roku 1959 je složený z patnácti položek. 3) *Kansaská manželská škála spokojenosti* (z angl. *Kansas Marital Satisfaction Scale*) neboli KMS, skládající se ze tří položek, byla navržena Schummem a kolegy v roce 1983. 4) *Index kvality manželství* (z angl. *Quality of Marriage Index*) neboli QMI, metoda obsahuje 7 položek, měří obecnou spokojenost a jejím autorem je Norton. 5) Poslední použitou metodou je *Škála hodnocení vztahu* (z angl. *Relationship Assessment Scale*) neboli RAS. Škála byla vytvořena Hendrickem v roce 1988 a obsahuje sedm položek, které měří celkovou spokojenost ve vztahu (Funk & Rogge, 2007).

Dotazník byl vytvořen prostřednictvím *Teorie odpovědi na položku (Item Response Theory, zkráceně IRT)*. Jedná se o souhrnný matematický nástroj, který nám umožňuje předpovídat, odpověď jedince s danou úrovní schopností na konkrétní položku. Metoda pracuje s matematickým modelem, který vyjadřuje pravděpodobnost odpovědi, která je závislá na úrovni latentního rysu jedince a také na charakteristikách konkrétní položky. Latentní rys lze popsat též jako skrytý, tedy takový rys, který není přímo pozorovatelný. Základní vlastností IRT je nezávislost parametrů položek a respondentů. Parametry, které popisují položky, jsou konstantní napříč populacemi a zároveň jsou charakteristiky osob nezávislé na použitých položkách (Jelínek, Květon, & Vobořil, 2011).

Pro vývoj metody bylo sestaveno 280 položek skládajících se ze 146 otázek měřících partnerskou spokojenost, dále ze 7 kotvících škál a 2 validizačních škál. Nástroj byl testován skrze online fóra, e-mail seznamy a online reklamy na vzorku o velikosti 5 315 respondentů starších 18 let. Vzorek tvořilo 80 % žen, průměrný věk respondentů byl 26 let, z nich 23,6 % žilo v manželství a 60 % v partnerském vztahu. Cronbachovo α při délce o 32 položkách dosahuje 0,98, což značí velmi vysokou vnitřní konzistenci. CSI vykazuje silnou konvergentní validitu s dalšími nástroji měřícími partnerskou spokojenost (DAS = 0,91; MAT = 91; QMI = 0,94; KMS = 0,90; RAS = 0,96, SMD = 0,96) (Funk & Rogge, 2007).

Prostým sečtením všech skóre dostaneme informaci o spokojenosti ve vztahu. Čím vyššího čísla jednotlivcec dosáhne, tím vyšší je jeho spokojenost v partnerství. Skóre se mohou pohybovat mezi 0 až 161 body, přičemž skóre pod hodnotu 104,5 značí významnou nespokojenost v partnerství.

Český překlad metody byl přejat z diplomové práce „Citová vazba v partnerském vztahu a v manželství“, který byl proveden metodou zpětného překladu. Reliabilita české verze vyjádřena Cronbachovou α dosahovala 0,975. Split – half reliabilita se rovnala 0,964 (Komárková, 2012). Překlad hodnotíme jako velmi kvalitní a přesný. Autoři vytvořili škálu pro volné použití ve výzkumu a nepožadují další povolení pro její využívání. Z toho důvodu nebyli kontaktováni.

5.1 Pilotní výzkum

Před sběrem dat byl proveden pilotní výzkum na 5 respondentech. Vyplnění dotazníku trvalo přibližně 15 minut. Na základě zpětné vazby respondentů byly upraveny nejasně znějící otázky ohledně formy zapsání délky vztahu a věku dětí.

6 VÝZKUMNÝ SOUBOR

V této kapitole představíme základní populaci a potom i výběrový soubor. Budou zde uvedeny podmínky, které každý respondent musel splňovat pro přijetí do výzkumu. Uvádíme charakteristiky jako průměrný věk respondentů, velikost bydliště, nejvyšší dosažené vzdělání, průměrná délka vztahu, průměrný věk dětí a průměrný dosažený skóre v *Indexu párové spokojenosti*.

Základní výzkumný soubor tvoří heterosexuální ženy a muži ve věku 30 a více let, v dlouhodobém vztahu trvajícím minimálně 2 roky. Dále soubor tvoří jedinci, kteří buď záměrně nemají děti (nejsou k aktuálnímu stavu donuceni okolnostmi, např. neplodností) nebo páry, které mají děti starší 1 roku. Data byla sbírána prostřednictvím online dotazníku, který byl umístěn na různé skupiny v sociální síti Facebook (Kontaktní rodičovství, Olomoucké maminky, maminky Ostrava, No Kidding Czech – Dobrovolně bezdětní apod.), dále v diskuzních fórech (nokiddingcz.com, modrykonik.cz, emimino.cz) a byl rozesílán přes e-mail. Sběr dat probíhal od února do listopadu 2017.

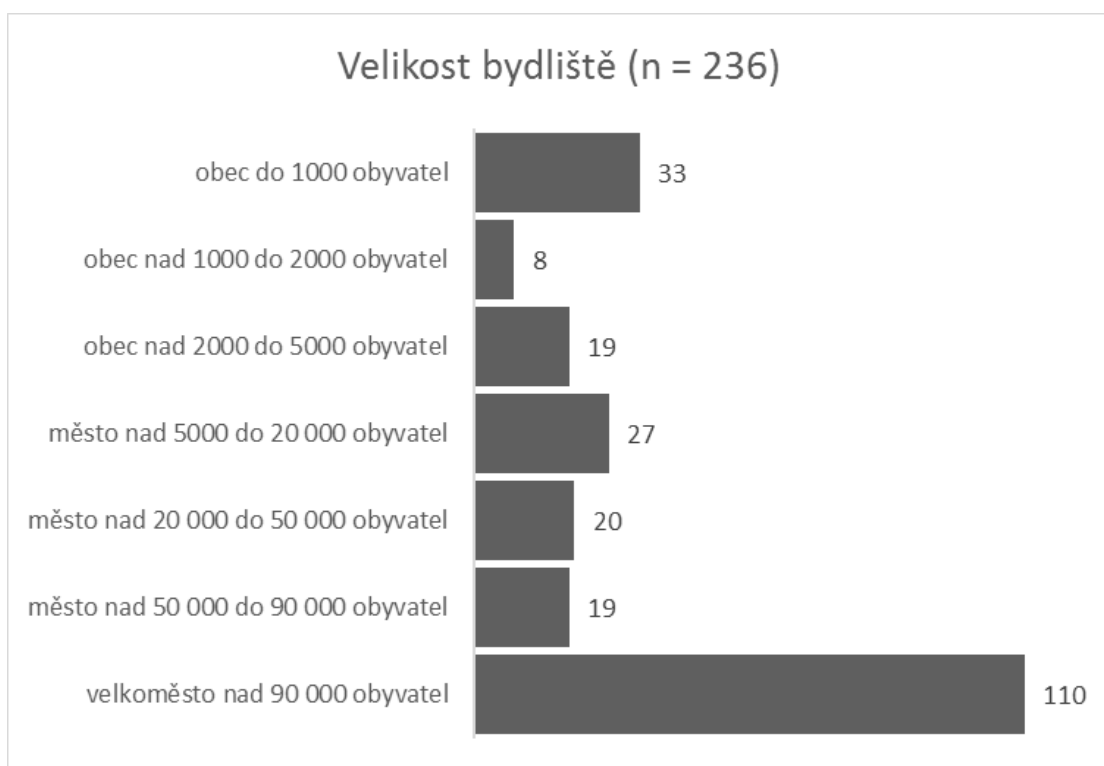
6.1 Popis výběrového souboru

Celkový počet respondentů činil 305. Část respondentů (69) byla vyřazena z důvodu nesplnění námi stanovených podmínek, které jsou specifikovány níže. Uvádíme vyřazené jedince: 45 jedinců nespĺňovalo věkovou hranici 30 let, 8 jedinců mělo kratší vztah než 2 roky a 16 jedinců mělo děti mladší jednoho roku. Velikost výzkumného vzorku se rovná 236 jedinců, z toho 157 žen a 79 mužů. Jedinců majících děti je celkově 178, z toho 116 žen a 62 mužů. Počet bezdětných jedinců se rovná 58, z toho 41 žen a 17 mužů.

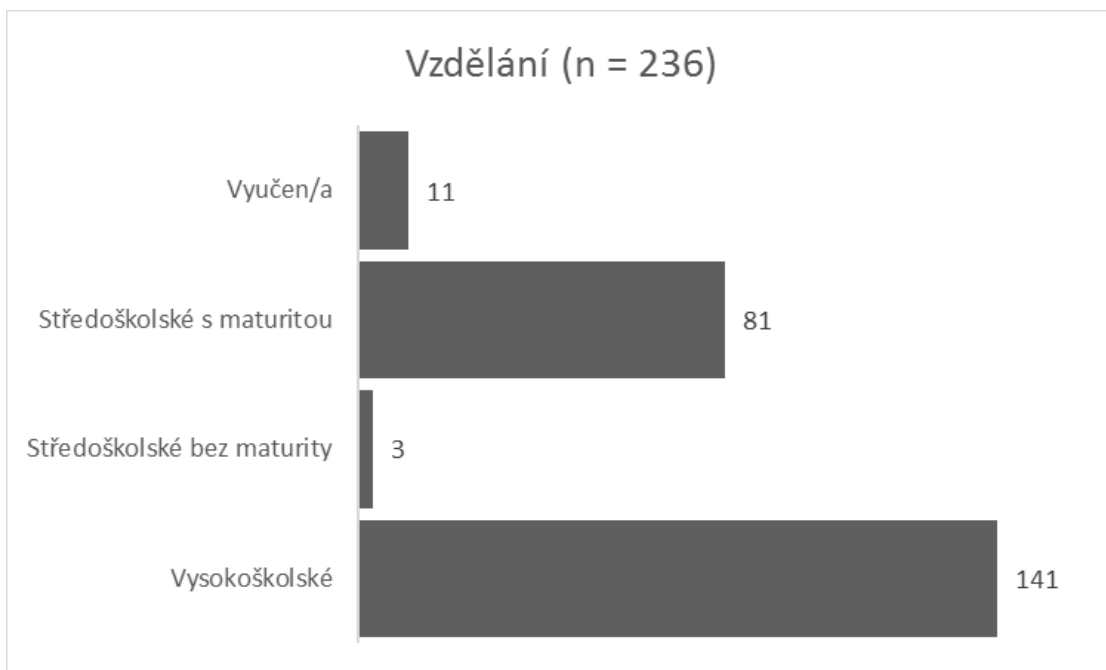
Průměrný věk respondentů je 37,93 let (směrodatná odchylka, dále SD = 7,98), přičemž soubor mužů je přibližně o 5 let starší (průměr, dále M = 40,94; SD = 9,38) než soubor žen (M = 36,41; SD = 6,70). Minimální věk respondentů je 30 let, maximální pak 69 let. Délka vztahu se pohybuje od 2 do 40 let (M = 11,57; SD = 8,09). Průměrný věk dětí je 9,19 let, rozmezí stáří dětí je od 1 roku do 48 let. Průměrný hrubý skóre v Indexu párové spokojenosti je 126,68, kdy minimální dosažená hodnota je rovna 22 a maximální 167 (SD = 30,53).

Při porovnávání partnerské spokojenosti mezi bezdětnými páry a páry s dětmi jsme pracovali se souborem 66 párů z toho 51 párů má děti a 15 párů je bezdětných. Průměrný hrubý skór v Indexu párové spokojenosti u bezdětných párů je 141,70. Minimální hodnota nabývá 114 bodů, maximální pak 167 (SD = 14,27). Průměrný věk párů bez dětí je 35,90 let, jeho minimum je 30 a maximum 52 (SD = 5,81). Průměrná délka vztahu je 8,99 let. Minimální délka vztahu je 2 roky a maximální 28 let (SD = 7,26).

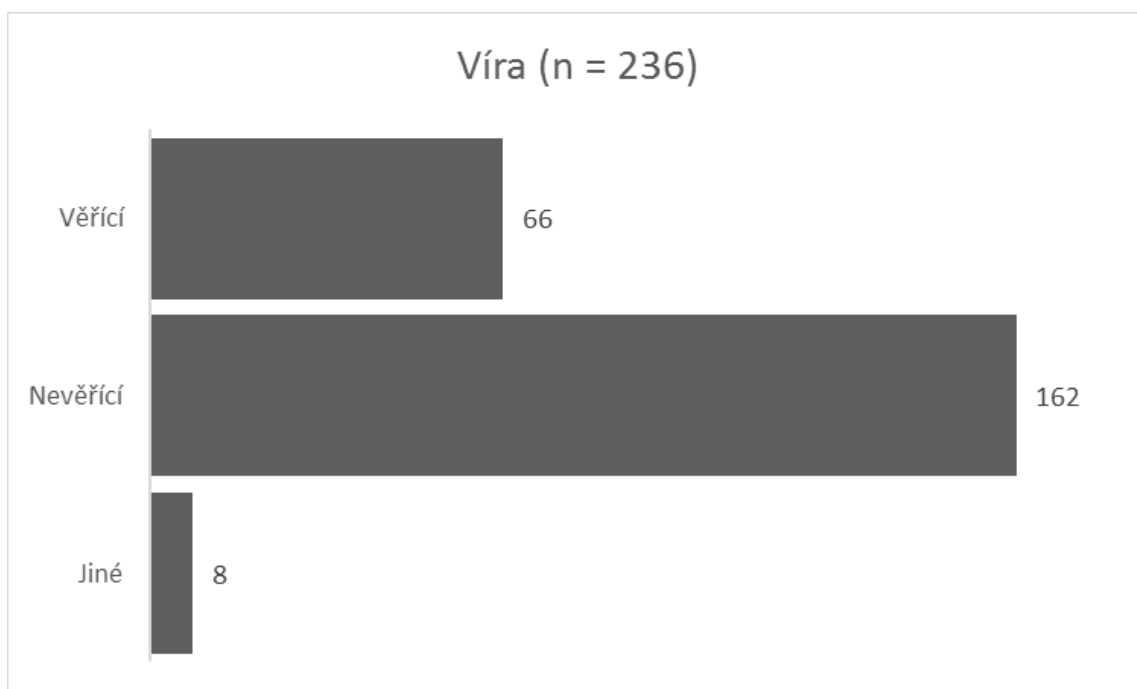
Hodnota průměrného hrubého skóru u párů majících děti dosahuje 131, 61, kdy minimum je 22 a maximum 160 (SD = 27,27). Průměrná délka vztahu je 11,93 let. Minimální délka vztahu je 2 roky a maximální 39 let (SD = 9,32).

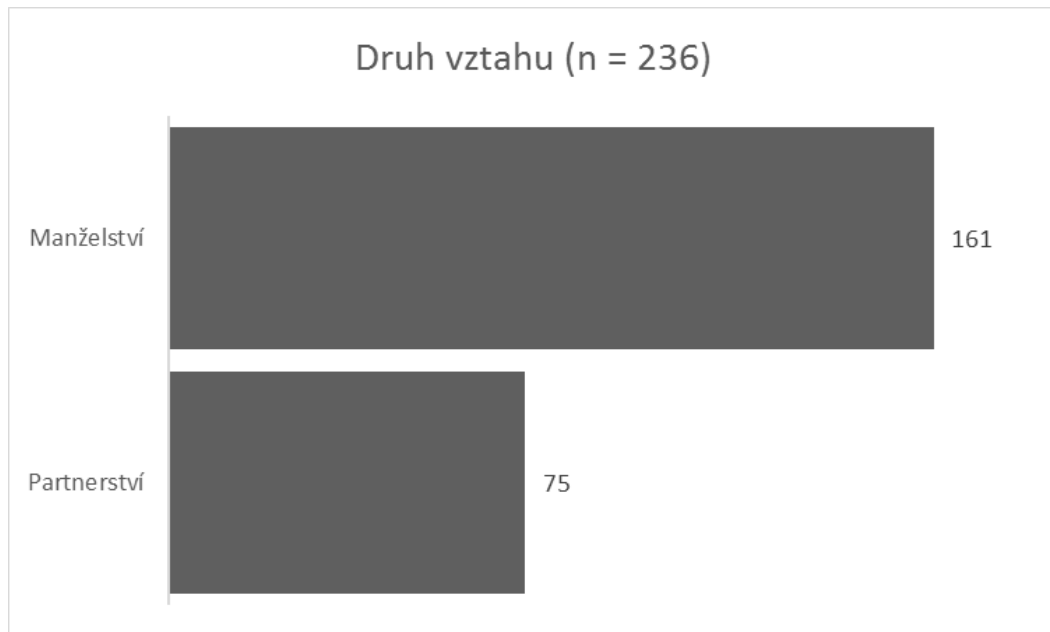
Graf 1: rozdělení výzkumného vzorku dle velikosti bydliště

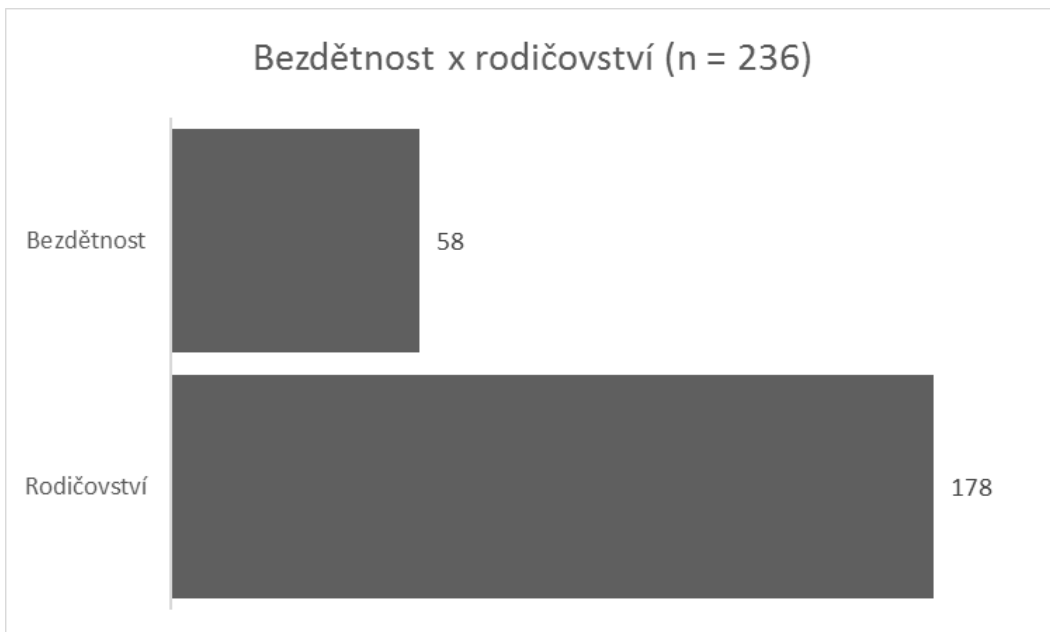
Graf 2: rozdělení výzkumného vzorku dle nejvyššího dosaženého vzdělání

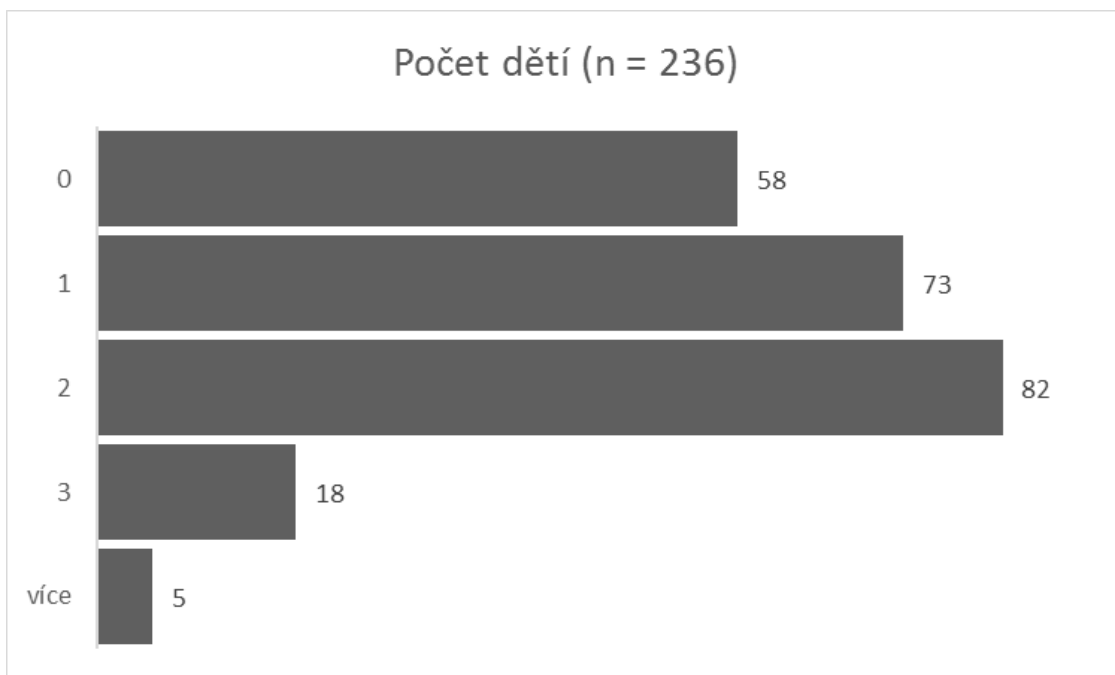
Graf 3: rozdělení výzkumného vzorku dle zvolení víry

Graf 4: rozdělení výzkumného vzorku dle typu partnerského vztahu

Graf 5: rozdělení výzkumného vzorku dle poměru bezdětných jedinců a jedinců s dětmi

Graf 6: rozdělení výzkumného vzorku dle počtu dětí u jedinců s dětmi

7 ETIKA VE VÝZKUMU

V úvodu dotazníku byli respondenti informováni o účelu výzkumu, o tom, komu je dotazník určen a obdrželi instrukce, jak ho vyplnit. Dále byly uvedeny informace o anonymitě dle zákona o ochraně osobních údajů („Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění účinném od 1. července 2017: Úřad pro ochranu osobních údajů", b.r.) a o dobrovolnosti ve výzkumu („Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění účinném od 1. července 2017: Úřad pro ochranu osobních údajů", b.r.) Účastníci měli možnost v jakékoliv části z výzkumu odstoupit. K dispozici byl uveden e-mailový kontakt pro případné dotazy ohledně výzkumného šetření. Také bylo účastníkům nabídnuto zaslání výsledků studie po skončení výzkumu, pakliže uvedli svůj e-mailový kontakt.

Výzkumný soubor byl tvořen pouze osobami staršími 15 let a nebylo tak nutné řešit závažnější etické otázky.

8 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V této kapitole budou rekapitulovány analýzy dat, kritéria výzkumu a jeho statistické zpracování. Dále zde budou zmíněny výsledky statistických analýz a zhodnotíme platnost výzkumných hypotéz.

Po sesbírání údajů, byla dat nejprve převedena do elektronické podoby pomocí programu MS Excel Office 2016. Otázky týkající se délky vztahu a stáří dětí byly otevřené, zbylé byly uzavřené. Následně byly slovní odpovědi respondentů označeny číselnými kódy a hodnoty inverzních položek byly převráceny. Příložená datová tabulka obsahuje hodnoty již v převrácené podobě. Dále byly v programu MS Excel Office 2016 spočteny základní výpočty (HS) a vytvořeny grafy. V Google formuláři byla každá z položek nastavená jako povinná. Aby proband mohl odpovědět na následující otázku, musel odpovědět na položky předešlé, čímž byla zaručena kompletnost dat a nebylo tedy nutné provádět imputaci dat.

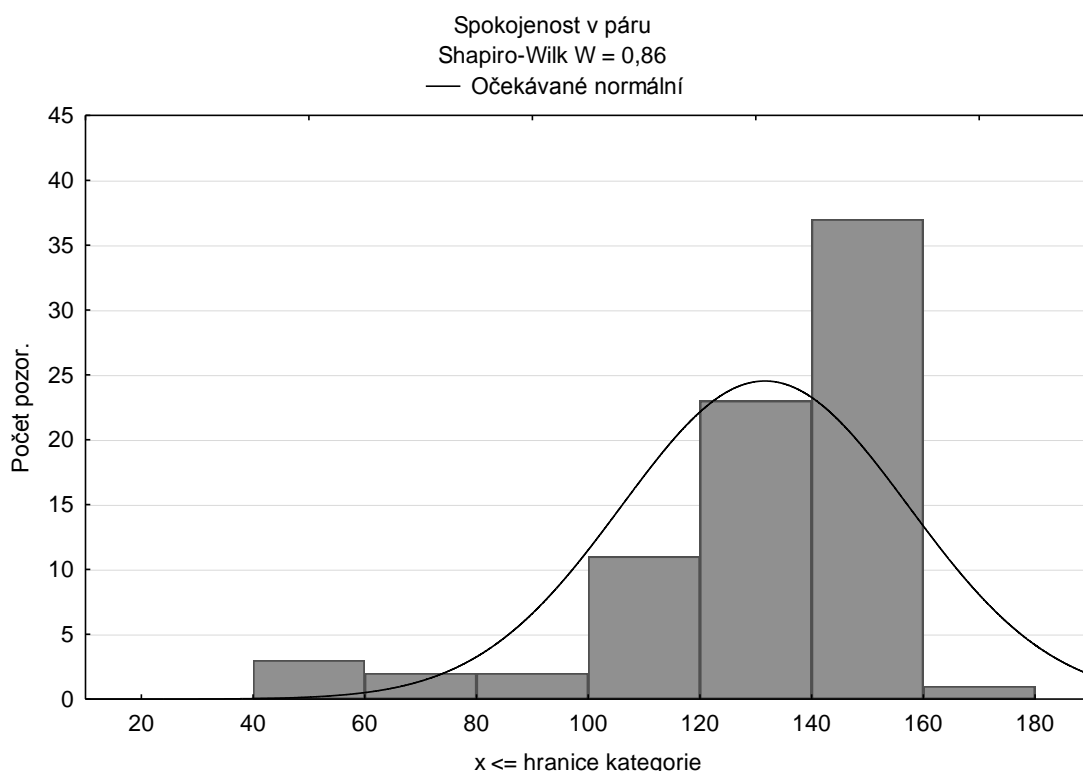
Pro výzkumný vzorek byla stanovena následující kritéria: osoby starší 30 let (zdůvodněno výše), v dlouhodobém vztahu trvajícím minimálně 2 roky, pakliže se jedná o rodičovské páry, musely děti dosáhnout minimálně 1 roku.

Dle Matějkové (2007) fáze zamilovanosti trvá měsíc až dva roky, z tohoto důvodu byla zvolena hranice délky vztahu dva roky, aby mohl být vztah považován za stabilní a bylo tak možné porovnávat spokojenost, která již není ovlivněna hormonální bouří v počátečních fázích vztahu. Věk dětí byl vymezen, jak bylo uvedeno výše, jelikož vztah těsně po porodu prochází určitou krizí a často se jedná o jeho největší zátěž. Proto byla zvolena věková hranice 1 roku, aby bylo dosaženo určité objektivnosti při srovnávání s bezdětnými páry. Autoři Twenge & et al. (2003) uvádějí, že partnerská spokojenost je nejnižší v kojeneckém období, tedy když dítě dosahuje 6 měsíců až jednoho roku. Jiní autoři např. Yamamura a Andrés (2015), uvádějí, že se spokojenost v partnerství zvyšuje narozením dítěte a snižuje se okolo jeho 5 let. Pro tuto práci bylo vybráno kritérium jednoho roku, kvůli tomu že největší vztahová krize již proběhla, a také proto, že umožňuje získat širší výzkumný vzorek.

Dále byla kódovaná data převedena do programu STATISTICA 12, kde byly provedeny statistické analýzy.

8.1 Použité statistické metody

Pro ověření normálního rozdělení dat byl proveden Shapirův-Wilkův test normality, jedná se o jeden z nejsilnějších testů pro ověřování normality (Mendes & Pala, 2003). Velikost testového kritéria W dosahovala hodnoty 0,86, což svědčí o normálním rozložení dat (viz. graf č. 7). Bylo proto možné pro analýzy využít parametrické metody.

Graf 7: normální rozdělení výzkumného vzorku

Pro hypotézu H1 byl použit test Analýzy rozptylu (ANOVA) při opakovaných měřeních. Obecně se při analýze rozptylu ověřují difference středních hodnot náhodných veličin prostřednictvím srovnání odhadů rozptylů (Hendl, 2012). Jedná se o ekvivalent jednosměrné ANOVy, avšak pro závislá měření. Navazuje na t-test pro závislá měření. Tento konkrétní test vyžaduje jednu nezávislou proměnnou a jednu závislou proměnnou. Závislá proměnná musí být spojitá (interval nebo poměr) a nezávislá proměnná kategorická (buď nominální, nebo pořadová) („Repeated Measures ANOVA-Understanding a Repeated Measures ANOVA | Laerd Statistics", b.r.).

Pro ověření hypotéz H2 a H3 byl použit Welchův test, který porovnává střední hodnoty dvou skupin, tyto skupiny musí být na sobě zcela nezávislé. Autoři Delacre, Lakens & Leys (2017) doporučují Welchův test používat jako test první volby, protože je přesnější než t-test. Jako ukazatel míry účinku byla použita Glassova Δ .

Pro testování hypotézy H4 a H5 byl použit Pearsonův korelační koeficient. Dle Hendla (2016) se jedná o nejdůležitější ukazatel vztahu dvou náhodných proměnných. Jeho hodnota se pohybuje v intervalu -1,1 a bývá značen písmenem r (Hendl, 2012). Míra závislosti metrických proměnných může být interpretována následovně:

„ $|r| = 0.1–0.3$ malá síla asociace

$|r| = 0.3–0.7$ střední síla asociace

$|r| = 0.7–1.0$ velká síla asociace“ (Hendl, 2012, 256).

8.2 Výsledky kvantitativní analýzy

Pro ověření hypotézy H1 byla provedena analýza pomocí testu ANOVA při opakovaných měřeních. V této analýze jsme využili data od 66 párů. Výsledná p hodnota byla statisticky nevýznamná ($F = 1,20$, $p = 0,31$). P hodnota nebyla shledána signifikantní.

Dále byl proveden Welchův test pro srovnání spokojenosti v rámci skupin bezdětných žen a žen s dětmi a bezdětných mužů a mužů s dětmi (ověření hypotézy H2 a H3). V těchto analýzách bylo již možné srovnat celý výzkumný vzorek, tedy 157 žen a 79 mužů.

Výsledky ukázaly, že existuje statistický rozdíl mezi spokojeností bezdětných žen a žen s dětmi ($t = -1,99$; $p = 0,05$, $sv = 83,62$). Jako míru účinku jsme použili Glassovu deltu, jejíž hodnota odpovídá $\Delta = 0,42$. P hodnota je statisticky signifikantní.

Při srovnání spokojenosti bezdětných mužů a mužů s dětmi nebyl nalezen statistický rozdíl ($t = -0,91$; $p = 0,37$; $sv = 31,41$). Hodnota Glassovy delty je $\Delta = 0,30$. P hodnota nebyla shledána signifikantní.

Pro testování hypotézy H4 a H5 o souvislosti spokojenosti v páru a počtu dětí byl použit Pearsonův korelační koeficient, tedy ukazatel závislosti dvou kvantitativních

statistických znaků. Oba výsledky vyšly nesignifikantní, jak u žen ($r = 0,14$; $p = 0,08$; $sv = 155$), tak u mužů ($r = -0,02$; $p = 0,90$; $sv = 77$).

Ačkoli nebyly některé vztahy formulované v hlavních hypotézách, byly provedeny analýzy vztahu spokojenosti v páru s dalšími proměnnými, konkrétně v souvislosti a) s typem vztahu, b) vírou a c) počtem předchozích vztahů, d) dosaženým vzděláním, e) bydlištěm.

Pro porovnání skupin spokojenosti v partnerství dle druhu vztahu byl využit Welchův test. Objevili jsme signifikantní výsledek jak ve skupině žen ($t = 2,99$; $p = 0,01$; $sv = 155$), tak mužů ($t = 2,02$; $p = 0,05$; $sv = 77$).

Dále byl prozkoumán vztah partnerské spokojenosti a víry pomocí testu Analýzy rozptylu (skupina žen: $F = 0,43$; $p = 0,65$; skupina mužů: $F = 0,64$; $p = 0,53$). Výsledky testů nebyly signifikantní.

Také jsme hledali souvislost mezi spokojeností v partnerství a počtem předešlých vztahů pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Ve skupině žen byl nalezen signifikantní výsledek ($r = 0,20$; $p = 0,01$; $sv = 155$), konkrétně se jedná o slabý vztah. Ve skupině mužů nebyl nalezen signifikantní výsledek ($r = 0,11$; $p = 0,34$; $sv = 77$).

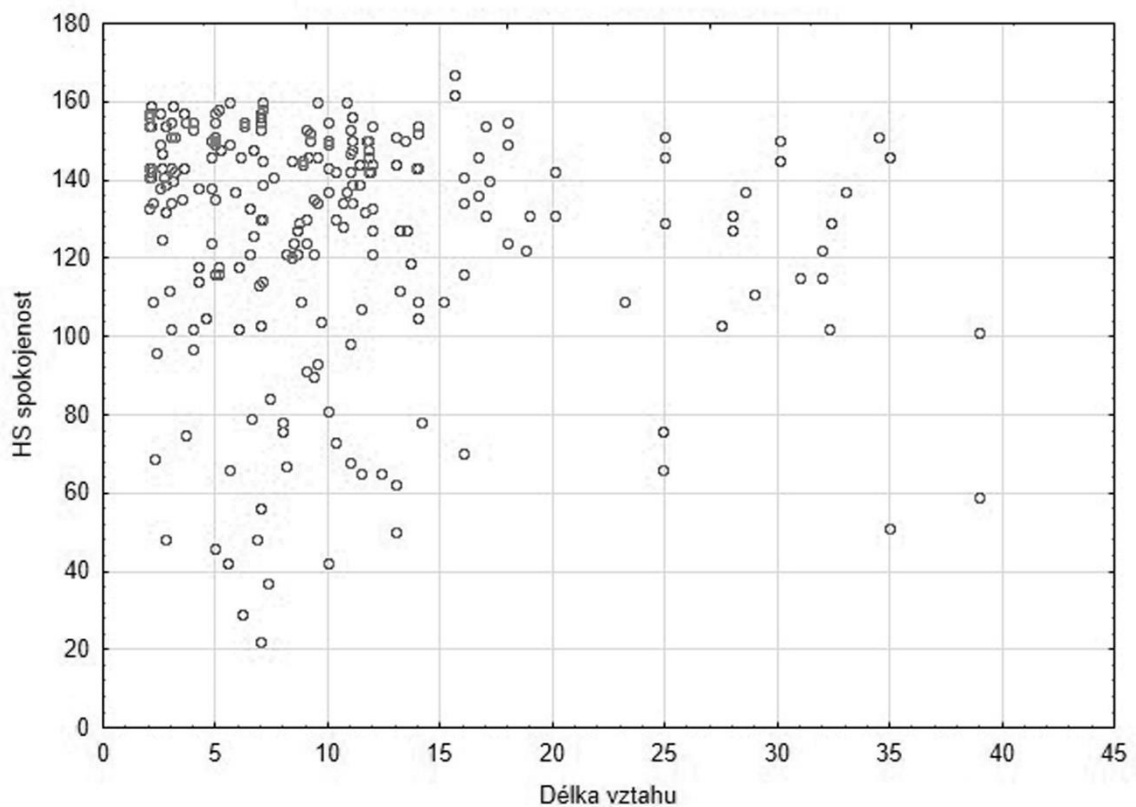
Dále jsme hledali souvislost mezi spokojeností v partnerství a počtem předešlých vztahů pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Ve skupině žen byl nalezen signifikantní výsledek ($r = 0,20$; $p = 0,01$; $sv = 155$), konkrétně se jedná o slabý vztah, ve skupině mužů nikoliv ($r = 0,11$; $p = 0,34$; $sv = 77$).

Také jsme srovnávali jsme souvislost partnerské spokojenosti a nejvyššího dosaženého vzdělání. Pro analýzy byl použit Spearmanův korelační koeficient, který se používá pro porovnání ordinálních proměnných („Spearman's Rank-Order Correlation-A guide to when to use it, what it does and what the assumptions are.", b.r.). Ve skupině žen byl nalezen signifikantní výsledek ($r_s = 0,22$; $p = 0,01$; $sv = 155$). Jedná se o slabý vztah. Ve skupině mužů nebyl nalezen signifikantní výsledek ($r_s = 0,06$; $p = 0,60$; $sv = 77$).

Rovněž byl prozkoumán vztah mezi spokojeností v partnerství a velikostí bydliště. Opět byl pro srovnání použit Spearmanův korelační koeficient. V obou skupinách nebyl výsledek shledán signifikantní (ženy: $r_s = -0,08$; $p = 0,33$; $sv = 155$; muži: $r_s = -0,20$; $p = 0,08$; $sv = 77$).

V teoretické části byly nastíněny teorie manželské spokojenosti. Většina vědců se přiklání ke konceptu U-křivky, což znamená, že partnerská spokojenost ze začátků klesá a postupem času se začne zase zvedat (Feldman, 1970). Další teorií partnerské spokojenosti je zprvu prudký propad a posléze pokračující pozvolna klesající trend (VanLaningham & Amato, 2001).

V návaznosti na tyto teorie byl vytvořen bodový graf (viz. graf č. 8) zobrazující závislost partnerské spokojenosti (osa y) na délce vztahu (osa x). Z grafu je patrné, že nevykresluje žádnou křivku. Lze pozorovat velký počet spokojených párů žijících společně poměrně krátkou dobu (5-10 let). Taktéž můžeme vidět, že partnerská spokojenost našeho výzkumného vzorku není zcela závislá na délce vztahu – mnoho nespokojených párů je v poměrně krátkodobém partnerství. Dále je možné pozorovat, že výzkumný vzorek obsahuje malý počet dlouholetých partnerství, což může způsobovat, že námi očekávaná U-křivka nebyla v grafu vykreslena.

Graf 8: závislost partnerské spokojenosti na délce vztahu

9 ZHODNOCENÍ PLATNOSTI HYPOTÉZ

U všech statistických operací byla stanovena hladina významnosti $\alpha = 0,05$, což znamená, že nulová hypotéza bude nesprávně zamítnuta v 5 % případů („Hypothesis Testing-Significance levels and rejecting or accepting the null hypothesis", b.r.).

H1: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných párů vyšší než u párů.

Hypotézu 1 nemůžeme přijmout na základě p hodnoty ($p = 0,31$), který je vyšší než námi stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

H2: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných žen vyšší než u žen s dětmi.

Hypotézu 2 přijímáme na základě nízké p hodnoty ($p = 0,05$). Testové kritérium nabývá hodnoty $t = -1,99$ s mírou účinku Glassovy delty $\Delta = 0,42$.

H3: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných mužů vyšší než u mužů s dětmi.

Hypotézu 3 nemůžeme přijmout na základě p hodnoty ($p = 0,37$), který je vyšší než námi stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

H4: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u žen

Hypotézu 4 nemůžeme přijmout na základě p hodnoty ($p = 0,08$), který je vyšší než námi stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

H5: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u mužů.

Hypotézu 5 nemůžeme přijmout na základě p hodnoty ($p = 0,90$), který je vyšší než námi stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

Pro přehlednost v následující tabulce shrnujeme zhodnocení výzkumných hypotéz. Uvádíme stanovené hypotézy, p-hodnoty a informaci o přijetí či nepřijetí konkrétní hypotézy.

Hypotéza	P-hodnota	Přijetí
H1: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných párů vyšší než u párů	0,31	Nepřijímáme
H2: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných žen vyšší než u žen s dětmi.	0,05	Přijímáme
H3: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných mužů vyšší než u mužů s dětmi.	0,37	Nepřijímáme
H4: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u žen	0,08	Nepřijímáme
H5: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u mužů.	0,9	Nepřijímáme

Tabulka 1: Zhodnocení platnosti hypotéz

10 DISKUZE

Tato bakalářská práce se zabývala srovnáním spokojeností bezdětných a rodičovských párů. Dosavadní studie této oblasti (Burman, 1985; Somers, 1993; Twenge et al., 2003; Gabb et al, 2013) uvádí, že větší partnerskou spokojenost prožívají bezdětné páry. Z důvodu nedostatečného zmapování tématu partnerské spokojenosti bezdětných párů a párů s dětmi na území České republiky byl proveden tento výzkum.

V hypotéze H1 jsme předpokládali, že bezdětné páry jsou šťastnější než rodičovské dvojice, což nebylo potvrzeno. Tyto výsledky jsou v souladu se studií Nomaguchi & Milkie (2003), kde byl nalezen minimální rozdíl mezi skupinou bezdětných párů a párů majících děti. Tyto výsledky vyvracejí všeobecné přesvědčení, že bezdětné páry jsou šťastnější než páry s dětmi. Naše výsledky jsou v rozporu se studiemi Burmana (1985), Somerse (1993), Twengeho et al. (2003) a Gabba et al., (2013), kde větší partnerskou spokojenost vykazují páry bez dětí.

Důvodem rozdílných výsledků od většiny studií může být nevyrovnanost skupin bezdětných a rodičovských. K tomuto rozdílu došlo v důsledku čištění dat, kdy mnoho bezdětných účastníků nesplnilo námi stanovenou minimální věkovou hranici 30 let. Dále se jedná o skupinu málo zastoupenou v populaci a zároveň hůře dostupnou než páry rodičovské. K těmto výsledkům mohlo dojít i z důvodu neochoty dotazník vyplnit ze stran bezdětných jedinců, kteří vzhledem k časté stigmatizaci ze stran společnosti zaujímají a priori defenzivní postoj.

V hypotéze H2 zabývající se rozdílností spokojenosti v partnerství bezdětných žen a žen s dětmi byl nalezen statistický významný výsledek svědčící pro větší partnerskou spokojenost bezdětných žen. Námi nalezené výsledky odpovídají studiím Dillwaye & Bromana (2001), Houseknechta (1979), Twenga et al. (2003), které shledávají ženy s dětmi jako méně spokojené v partnerství v důsledku nerovnoměrného rozdělení domácích prací mezi partnery.

Při ověřování hypotézy H3 nebyl nalezen statistický rozdíl mezi bezdětnými muži a muži majícími děti, což se shoduje se studií Twengeho et al. (2003). Dle tohoto výzkumu nemá na spokojenost v partnerství velký vliv přítomnost či nepřítomnost dětí. Jak bylo uvedeno výše, záleží na skutečnosti, kdo je hlavním opatrovníkem dítěte. Ve většině případů

bývá opatrovníkem žena a hlavním středobodem života muže je spíše kariérní postup než rodičovství.

Je nutno podotknout, že většina studií porovnává skupiny bezdětných a rodičů jako páry, ne jako jednotlivce. Proto by bylo dobré, kdyby se i další studie věnovaly srovnávání jednotlivců a mohly tak potvrdit či vyvrátit námi zjištěné výsledky.

Při testování hypotéz H4, H5 nebyl nalezen vztah mezi spokojeností v partnerství a počtem dětí. Výsledky tak nesouhlasí se studií Twengeho et al. (2003), která uvádí, že s přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost. Vysvětlením odlišného výsledku výše zmíněné studie oproti našemu výzkumu může být předpoklad, že spokojený jedinec spíše vyhledá dotazník týkající se partnerské spokojenosti než nespokojený, což ovlivní výsledky výzkumu.

Je třeba zmínit, že tato výzkumná práce má hned několik limitů. K největšímu limitu patří použití internetového prostředí (Facebook, diskuzní fóra, e-mail) pro sběr dat. Tento typ sběru dat může být rizikový z mnoha důvodů. Nelze zjistit identitu respondenta, dovysvětlit možné špatné pochopení instrukcí, navázat vztah s probandem. Zároveň toto prostředí více využívají jedinci nižšího věku, což nezaručuje plnou reprezentativnost vzorku. Dále mohli probandi ze stejného páru vyplňovat dotazník společně, což mohlo zkreslit výsledné odpovědi. Co však můžeme považovat za výhody internetového šetření, je anonymita probandů, dobrovolnost, neomezený časový limit a nízká finanční a časová náročnost distribuce.

Jak bylo zmíněno výše, výzkumný vzorek obsahoval nevyrovnaný počet bezdětných párů a párů s dětmi v důsledku čištění dat, malého zastoupení fenoménu bezdětnosti v České republice, nedostupnosti a neochoty jedinců. Na druhou stranu informace, které jsme získali od kompletních párů lze považovat za objektivní, protože jsou od obou partnerů.

Je třeba také zmínit, že náš výzkumný soubor obsahuje málo dlouholetých partnerských vztahů, což činí vzorek ne zcela reprezentativní.

Dalším problémem může být samotný měrný nástroj. Jedná se o škálu hodnotící partnerský vztah, kdy daný jedinec mohl odpovídat tak, aby si svůj vztah zidealizoval, nebo naopak pohoršil. Tomuto úkazu však mohlo být zabráněno díky anonymnímu prostředí internetu.

Námi použitý dotazník nebyl standardizovaný pro spárování dat obou partnerů, což může být také zdrojem zkreslení, zároveň však naše data mohou přinést metodě nový rozměr. Současně jsme si vědomi, že Index párové spokojenosti nebyl standardizován na české populaci.

V designu výzkumu nebyly postihnuty všechny možné faktory ovlivňující partnerskou spokojenost, možné postižení nebo nemoc dítěte či obecně nemoc v rodině. Výzkumný vzorek obsahuje některé páry v druhém manželství a děti z minulého manželství. Dále nebylo zjišťováno, jestli mateřství bylo chtěné či nikoli, což může mít na partnerskou spokojenost velký vliv. Výzkumný vzorek obsahoval páry s různě starými dětmi a partnerství se nacházela v různých fázích vztahu.

Partnerská spokojenost je subjektivní koncept a je těžko měřitelná. Znamená pro každého jedince něco jiného a v podstatě ji není možné kvantifikovat nebo vědecky studovat. Partnerská spokojenost je závislá na několika subjektivních ukazatelích, které zahrnují emocionální, fyzické, sociální, finanční, duchovní sféry partnerství. Stejně tak je spokojenost v partnerství závislá na mnoha nehmotných a neměřitelných mechanismech.

Limitem může být také námi stanovená věková hranice probandů, vzhledem k tomu, že jedincovo rozhodnutí o bezdětnosti ve 30 letech nemusí být zcela konečné. Člověk je v tomto věku stále plodný a založení rodiny může ještě přehodnotit. Také námi stanovená věková hranice dětí může být sporná, autoři se v názorech různí, které období je pro rodiče dětí nejnáročnější.

Budoucím studiím doporučujeme se zaměřit na porovnání žen a mužů ve vnímání partnerské spokojenosti v rámci skupin bezdětných a rodičů. Také je možné na výzkum navázat zkoumáním vztahu spokojenosti v partnerství s životní spokojeností a well-being. Další možností výzkumu je se při zkoumání partnerské spokojenosti zaměřit na páry, které spolu žijí dlouhodobě, či přímo zkoumat populaci seniorů. Můžeme také doporučit zkoumání partnerské spokojenosti v rámci longitudinální studie a zachytit tak jedinečná data o vývoji jednotlivého páru. Náš výzkum a i ty následující v tomto tématu mohou dopomoci k destigmatizaci dobrovolně bezdětných a také jeho výsledky mohou být využity v poradenském či terapeutickém procesu.

11 ZÁVĚRY

Tato bakalářská práce se zabývá porovnáním spokojenosti v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi. Výzkumu se účastnilo 157 žen a 79 mužů. Pro ověření našich cílů byl použit kvantitativní design a následně byly stanoveny výzkumné hypotézy. Pro jejich testování jsme použili nástroj *Index párové spokojenosti*.

Dle výsledků našeho výzkumu mezi spokojeností v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi nebyl nalezen statisticky významný výsledek ($p = 0,31$). Při porovnání partnerské spokojenosti v rámci bezdětných žen a žen s dětmi byl nalezen statisticky významný výsledek ($p = 0,05$) svědčící pro větší spokojenost bezdětných žen. Nebyl nalezen statisticky významný výsledek ($p = 0,37$) při porovnání mezi partnerskou spokojeností bezdětných mužů a mužů s dětmi. Nepodařilo se potvrdit vztah mezi počtem dětí a spokojeností v partnerství v rámci skupin bezdětných žen a žen s dětmi ($p = 0,08$). Taktéž nebyl nalezen vztah mezi počtem dětí a partnerskou spokojeností u bezdětných mužů a mužů s dětmi ($p = 0,90$).

SOUHRN

Fenomén bezdětnosti má v České republice rostoucí tendence vzhledem ke změnám přístupu jedinců k životu. V dnešní době upřednostňují jak muži, tak ženy seberealizaci před rodinným životem. Postupným vývojem došli někteří jedinci k rozhodnutí, že si zvolí strávit celý život bez založení typické rodiny pro výhody, které bezdětný život s sebou přináší.

Tato práce pojednává o srovnání spokojenosti v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi. Vzhledem k ústupu manželství (do manželského svazku v roce 2015 vstoupilo 55 % mužů a 62 % žen) tato práce pojímá dlouhodobý partnerský vztah jako alternativu k manželství („Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost“, 2015).

Partnerskou spokojenost lze definovat jako mentální stav, který odráží přínosy i výdaje manželství konkrétní osobě. Čím více výdajů je po člověku ve vztahu požadováno, tím je celkově méně spokojený v manželství se svým partnerem. A obdobně, čím více člověk přijímá benefitů, tím více je spokojený vztah i oba jedinci (Stone & Shackelford, 2007).

Při příchodu dítěte do rodiny prožívá vztah značnou zátěž a také prochází mnoha změnami. Jeden z prvních vědců, který se zabýval partnerskou spokojeností, je LeMasters (1957), který pojmenovává období po narození dítěte jako krizi. Přítomnost dětí jako externí faktor ovlivňuje partnerskou spokojenost na mnoha úrovních. Dojde ke změně denního režimu a reorganizování rolí na základě rozhodnutí páru, kdo bude hlavním opatrovníkem dítěte. Děti představují pro dvojici finanční zátěž a jejich přítomnost ovlivňuje také sexuální spokojenost partnerů. S přibývajícím počtem dětí spokojenost v páru klesá, což je možné zobecnit pouze na východní část společnosti (Onyishi & et al., 2012; Twenge et al., 2003).

Větším stresem a menší spokojeností v partnerství bývají v České republice častěji zatíženy ženy, protože zde stále převládá „tradiční“ rozdělení rolí – matka pečovatelka, otec živitel. V životě mužů bývá partnerská spokojenost méně závislá na přítomnosti či nepřítomnosti dětí, jelikož bývají více zaměřeni na profesní úspěch (Friedlanderová, 2010; „Sociální podmínky“, 2014; Kelly, 2009).

Dobrovolně bezdětný jedinec je člověk reprodukčního věku, který je plodný a nepřeje si mít děti, nebo jedinec reprodukčního věku, který podstoupil sterilizaci, anebo reprodukční věk již překročil a vybral si dítě nemít. Fenomén je častěji vymezován z pohledu ženy, jelikož bývá často na mateřství pohlíženo jako na nedílnou součást její pohlavní role (Kelly, 2009). Hranice dobrovolné bezdětnosti není možné zcela určit, jelikož se názor

jedince může během života několikrát změnit. Dobrovolně bezdětní jsou často stigmatizováni a bývají vnímáni jako méně sociálně schopní, méně přizpůsobiví, méně pečující a méně vyspělí, jako sobečtí a individualističtí (Blackstone & Stewart, 2012).

Mnoho studií hovoří o větší spokojenosti párů bez dětí (Burman, 1985; Somers, 1993; Twenge et al., 2003; Gabb, Klett-Davies, Fink & Thomae, 2013). Naproti tomu výzkum Nomaguchiho & Milkieho (2003) namítá, že rodičovská role přináší jak strasti, tak i velké množství přínosů a radosti.

Ačkoliv je partnerské oblasti věnována v České republice pozornost, oblast srovnávající partnerskou spokojenost bezdětných párů a párů s dětmi není důkladně zmapována.

V návaznosti na výše zmíněné studie jsme si jako výzkumný cíl zvolili porovnat spokojenost bezdětných párů a rodičovských dvojic. Dále jsme se zabývali srovnáním partnerské spokojenosti v rámci skupin bezdětných žen a žen s dětmi a bezdětných mužů a mužů s dětmi. Dalším vytyčeným cílem bylo prozkoumat vztah mezi spokojeností v páru a počtem dětí u žen a u mužů.

Na základě stanovených cílů byl zvolen kvantitativní design a byly formulovány následující hypotézy:

H1: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných párů vyšší než u párů s dětmi.

H2: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných žen vyšší než u žen s dětmi.

H3: Průměrné skóre v Indexu partnerské spokojenosti je u bezdětných mužů vyšší než u mužů s dětmi.

H4: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u žen.

H5: S přibývajícím počtem dětí klesá partnerská spokojenost u mužů.

Jako výzkumný nástroj byl zvolen Index párové spokojenosti (z angl. The Couple Satisfaction Index) od autorů Funka a Rogge (2007). Metoda byla přeložena zpětným překladem v diplomové práci „Citová vazba v partnerském vztahu a v manželství“ (Komárková, 2012), ze které jsme překlad převzali. Dotazník byl umístěn do Google formuláře spolu s otázkami ohledně sociodemografických údajů a byl šířen pomocí

sociálních sítí, diskuzních fór a e-mailu. Pro identifikaci jedinců ze stejného páru, měli respondenti zadat do formuláře jedinečný kód totožný pro oba členy páru. Sběr dat probíhal od února do listopadu 2017. Výzkumný vzorek tvořilo 236 jedinců, z toho 157 žen a 79 mužů. Pro analýzy pracující s kompletními páry bylo možné použít 66 pár z toho 15 bezdětných dvojic a 51 párů majících děti.

Nasbíraná data jsme zpracovávali v programu MS Excel a následné statistické analýzy v programu Statistica 12. K ověření normality výzkumného vzorku byl použit Shapiro-Wilkův test. Pro srovnání spokojenosti bezdětných a rodičovských párů byla použita analýza rozptylu (zkráceně ANOVA) při opakovaných měřeních. Pro srovnání bezdětných žen a žen s dětmi byl použit Welchův test a obdobně u srovnání bezdětných mužů a mužů s dětmi. Pro testování vztahu partnerské spokojenosti a počtu dětí u žen i u mužů byl použit Pearsonův korelační koeficient.

Mezi spokojeností bezdětných párů a párů s dětmi nebyl nalezen rozdíl. Při porovnávání spokojenosti bezdětných žen a žen s dětmi byl nalezen statisticky významný rozdíl poukazující na větší spokojenost bezdětných žen. Mezi skupinou bezdětných mužů a mužů s dětmi jsme nenalezli rozdíly. Nebyl objeven statisticky významný vztah mezi partnerskou spokojeností a počtem dětí u žen a následně nebyl potvrzen ani u mužů. Naše výsledky ve většině případů (až na hypotézu porovnávající bezdětné ženy a ženy s dětmi) nasvědčují pro stejnou spokojenost bezdětných jedinců a jedinců s dětmi.

Ve výzkumu jsme se setkali s několika limity. Náš soubor nebyl zcela reprezentativní z důvodu malého množství bezdětných párů. Také online sběr dat s sebou nese určitá rizika a ubírá vzorku na reprezentativnosti. Zároveň je nutné brát v potaz, že partnerská spokojenost je subjektivní koncept a nelze ji zcela kvantifikovat.

Tato práce se zabývala partnerskou spokojeností a přináší informace o málo zmapované oblasti v České republice. Tento výzkum může pomoci destigmatizaci dobrovolně bezdětných i v rámci poradenského či terapeutického procesu. Budoucím studiím doporučujeme výzkum replikovat, popřípadě zkoumat vztah partnerské spokojenosti a životní spokojenosti či well-being. Také se mohou zaměřit na populaci seniorů.

LITERATURA

Abma, J. C., Chandra, A., Mosher, W. D., Peterson, L. S., & Piccinino, L. J. (1997). Fertility, family planning, and women's health: new data from the 1995 National Survey of Family Growth. *Vital And Health Statistics. Series 23, Data From The National Survey Of Family Growth*, (19), 1–114.

Agrillo, C., & Nelini, C. (2008). Childfree by choice: A review. *Journal Of Cultural Geography*, 25(3), 347–363. doi:10.1080/08873630802476292

Albertini, M., & Kohli, M. (2009). What childless older people give: Is the generational link broken? *Ageing & Society*, 29(8), 1261–1274. doi:10.1017/S0144686X0999033X

Baber, K. M., & Dreyer, A. S. (1986). Gender-role orientations in older child-free and expectant couples. *Sex roles*, 14(9–10), 501–512.

Baetschmann, G., Staub, K. E., & Studer, R. (2016). Does the stork deliver happiness? Parenthood and life satisfaction. *Journal Of Economic Behavior & Organization*, 130242–260. doi: 10.1016/j.jebo.2016.07.021

Baumeister, Roy F.; Catanese, Kathleen R.; Vohs, Kathleen D. (2001). Is There a Gender Difference in Strength of Sex Drive? Theoretical Views, Conceptual Distinctions, and a Review of Relevant Evidence. *Personality & Social Psychology Review (Lawrence Erlbaum Associates)*, 5(3), 242–273.

Blackstone, A., & Stewart, M. D. (2012). Choosing to be Childfree: Research on the Decision Not to Parent. *Sociology Compass*, 6: 718–727. doi:10.1111/j.1751-9020.2012.00496.x

Blackstone, A., & Stewart, M. D. (2016). 'There's more thinking to decide': How the childfree decide not to parent. *The Family Journal*, 24(3), 296–303. doi:10.1177/1066480716648676

Burman, B., & de Anda, D. (1985). Parenthood or nonparenthood: A comparison of intentional families. *Lifestyles*, 8(2), 69–84. doi:10.1007/BF01553339

Carmichael, G. A. and Whittaker, A. (2007). Choice and Circumstance: Qualitative Insights into Contemporary Childlessness in Australia. *European Journal of Population/Revue Européenne de Démographie*, 23, 111–143. doi:10.1007/s10680-006-9112-4

Crispell, D. 1993. Planning No Family, Now or Ever. *American Demographics* (October): 23–24.

Český statistický úřad (2001). Příručka demografické statistiky pro potřebu oblastních statistických orgánů, Narození. Získáno z <https://web.natur.cuni.cz/~mak/gos/demmetodika/www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/narozeni.htm> (15.1. 2018)

Český statistický úřad (2005). Demografický vývoj libereckého kraje. Získáno z <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficky-vyvoj-libereckeheo-kraje-n-miodt0khej> (9.1. 2018)

Český statistický úřad (2015). Aktuální populační vývoj v kostce. Získáno z <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce> (8.3.2017).

Český statistický úřad (2015). Vývoj obyvatelstva České republiky, Sňatečnost. Získáno z <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky> (16.3.2017).

Delacre, M., Lakens, D., & Leys, C. (2017). Why Psychologists Should by Default Use Welch's t-test Instead of Student's t-test (in press for the *International Review of Social Psychology*). *Open Science Framework*.doi: 10.17605/OSF.IO/SBP6K

Deka, P. K., & Sarma, S. (2010). Psychological aspects of infertility. *British Journal Of Medical Practitioners*, 3(3), 32–34.

Dew, J., & Wilcox, W. B. (2011). If Momma Ain't Happy: Explaining Declines in Marital Satisfaction Among New Mothers. *Journal Of Marriage & Family*, 73(1), 1–12. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00782.x

Dillaway, H., & Broman, C. (2001). Race, class and gender differences in marital satisfaction and divisions of household labor among dual-earner couples. *Journal of Family Issues*, 22(3), 309–327. doi:10.1177/019251301022003003

- Ďurašková, G., Sobotková, I., Hampl, R., & Viktorová, L. (2016). Životní spokojenost a copingové strategie žen, které podstupují své první umělé oplodnění (IVF). *E-psychologie*, 10(1), 47–62. Dostupné z http://epsycholog.eu/pdf/duraskova_etal.
- Friedlanderová, H. (2010). Podoby otcovství v ČR – sociologický výzkum. Získáno 26.3.2017 z <http://www.tatanaplnyuvazek.cz/wp-content/uploads/2013/05/zaverecna-zprava-podoby-otcovstvi.pdf>.
- Funk, J. L., & Rogge, R. D. (2007). Testing the ruler with item response theory: increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal Of Family Psychology: JFP: Journal Of The Division Of Family Psychology Of The American Psychological Association (Division 43)*, 21(4), 572-583. doi:10.1037/0893-3200.21.4.572
- Gabb, J., Klett-Davies, M., Fink, J., & Thomae, M. (2013). Enduring Love? Couple Relationships in the 21st Century. Survey findings report. Milton Keynes: The Open University. doi: 0.13140/RG.2.1.4033.7523
- Gorchoff, S. M., John, O. P., & Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle age: An 18-year longitudinal study. *Psychological Science*, 19(11), 1194–1200. doi:10.1111/j.1467-9280.2008.02222.x
- Graham, J. M., Diebels, K. J., & Barnow, Z. B. (2011). The reliability of relationship satisfaction: a reliability generalization meta-analysis. *Journal Of Family Psychology: JFP: Journal Of The Division Of Family Psychology Of The American Psychological Association (Division 43)*, 25(1), 39-48. doi:10.1037/a0022441
- Hackel, L. S., & Ruble, D. N. (1992). Changes in the marital relationship after the first baby is born: Predicting the impact of expectancy disconfirmation. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 62(6), 944–957.
- Hamplová, D. a kol. (2014). *Rodina a zdraví – jejich vzájemné souvislosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Hansen, T. (2012). Parenthood and Happiness: A Review of Folk Theories Versus Empirical Evidence. *Social Indicators Research*, 108(1), 29–64. doi:10.1007/s11205 - 0119865-y

- Hart, V. A. (2002). Infertility and the role of psychotherapy. *Issues In Mental Health Nursing*, 23(1), 31–41.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hašková, H. (2009). *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Heaton, T. B., Cardell K. J., & Xuan, N. F. (1992). Religiosity of Married Couples and Childlessness. *Review of Religious Research*, 33: 244–255. doi: 10.2307/3511089
- Hendl, J. (2012). *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál.
- Höhne, S. (20.3.2017). Změny v čerpání rodičovského příspěvku v demografických souvislostech. Získáno 26.3.2017 z <https://www.czso.cz/csu/czso/demografie-revue-pro-vyzkum-populacniho-vyvoje-c-12017>.
- Houseknecht, S. K. (1979). Childlessness and marital adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 41,259-265. doi: 10.2307/351695
- Hypothesis Testing-Significance levels and rejecting or accepting the null hypothesis. (b.r.). Získáno 25. březem 2018, z <https://statistics.laerd.com/statistical-guides/hypothesis-testing-3.php>
- Jelínek, M., Květon, P., & Vobořil, D. (2011). *Testování v psychologii: Teorie odpovědi na položku a počítačové adaptivní testování*. Praha: Grada Publishing.
- Jenkins, J. M., Rasbash, J., & O'Connor, T. G. (2003). The role of the shared family context in differential parenting. *Developmental Psychology*, 39, 99–113.
- Jordan, C., & Revenson, T. A. (1999). Gender differences in coping with infertility: A meta-analysis. *Journal Of Behavioral Medicine*, 22(4), 341–358.
- Kelly, M. (2009). Women's voluntary childlessness: a radical rejection of motherhood? *Women's Studies Quarterly*, 37(3/4), 157–172. doi: 10.1353/wsq.0.0164
- Komárková, S. (2012). *Citová vazba v partnerském vztahu a v manželství (Disertační práce)*. Získáno 16. ledna 2016 z Depozitář závěrečných prací.
- Langerová, B. (2015). *Život bez dítěte (motivy a život dobrovolně bezdětných)*, (Bakalářská práce). Získáno 10. března 2017 z Theses.cz.

- Langmaier, J., & Krejčířová, D. (2013). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- LeMasters, E. E. (1957). Parenthood as crisis. *Marriage and Family Living*, 19, 352–355. doi: 10.2307/347802
- Matějková, E. (2007). *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. Praha: Grada Publishing.
- Matthews, R., Matthews, A. M. (1986). Infertility and involuntary childlessness: The transition to nonparenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 48(8), 641–649.
- McCabe, M. P. (2006). Satisfaction in Marriage and Committed Heterosexual Relationships: Past, Present, and Future, *Annual Review of Sex Research*, 17:1, 39–58. doi:10.1080/10532528.2006.10559836
- McHale, S. M., & Huston, T. L. (1985). The Effect of the Transition to Parenthood on the Marriage Relationship: A Longitudinal Study. *Journal Of Family Issues*, 6(4), 409–433. doi:10.1177/019251385006004002
- Mencarini, L., & Tanturri, M. L. (2006). High fertility or childlessness: Micro-level determinants of reproductive behaviour in Italy. *Population*, 61(4), 463–491.
- Mendes, M., & Pala, A. (2003). Type I Error Rate and Power of Three Normality Tests. *Information Technology Journal*, 2: 135-139. doi: 10.3923/itj.2003.135.139
- Nelson, S. K., Kushlev, K., English, T., Dunn, E. W., & Lyubomirsky, S. (2013). In defense of parenthood: Children are associated with more joy than misery. *Psychological Science*, 24(1), 3–10. doi:10.1177/0956797612447798
- Nešporová, O., & Hamplova, D. (2014). Souvislosti mezi rodičovstvím a životní spokojeností v České republice a zemích Evropské unie. *Demografie*, 56, 185–202. Získáno z https://www.researchgate.net/publication/286658984_The_relationship_between_parenthood_and_life_satisfaction_in_the_Czech_Republic_and_European_union
- Nomaguchi, K. M., & Milkie, M. A. (2003). Costs and Rewards of Children: The Effects of Becoming a Parent on Adults' Lives. *Journal Of Marriage & Family*, 65(2), 356–374
- Onyishi, E. I., Sorokowski, P., Sorokowska, A., & Pipitone, R. N. (2012). Children and marital satisfaction in a non-Western sample: having more children increases marital

satisfaction among the Igbo people of Nigeria. *Evolution and Human Behavior*, 33(6), 771–774. doi: 10.1016/j.evolhumbehav.2012.06.005

Park, K. (2002). Stigma management among the voluntarily childless. *Sociological Perspectives*, 45(1), 21–45. doi:10.1525/sop.2002.45.1.21

Park, K. (2005). Choosing Childlessness: Weber's Typology of Action and Motives of the Voluntarily Childless. *Sociological Inquiry*, 75(3), 372–402. doi:10.1111/j.1475 - 682X.2005.00127.x

Rabušic, L., & Manea, B. C. (2007). Jednodětnost v českých rodinách. Kdo jsou ti, kdo mají nebo plánují pouze jedno dítě. *Czech Sociological Review*, 43(4), 699–719.

Repeated Measures ANOVA-Understanding a Repeated Measures ANOVA | Laerd Statistics. (b.r.). Získáno 9. březem 2018, z <https://statistics.laerd.com/statistical-guides/repeated-measures-anova-statistical-guide.php>

Rizzo, K. M., Schiffrin, H. H., & Liss, M. (2013). Insight into the parenthood paradox: Mental health outcomes of intensive mothering. *Journal Of Child And Family Studies*, 22(5), 614–620. doi:10.1007/s10826-012-9615-z

Rollins, B. C., & Feldman, H. (1970). Marital Satisfaction Over the Family Life Cycle. *Journal Of Marriage & Family*, 32(1), 20–28.

Settle, B., & Brumley, K. (2014). "It's the Choices You Make That Get You There": Decision-Making Pathways of Childfree Women. *Michigan Family Review*, 18(1), 1–22.

Schakelford, T. K., & Buss, D. M. (2000). Marital satisfaction and spousal cost-infliction. *Personality and Individual Differences*, 28, 917–928. doi: 10.1016/S0191-8869(99)00150-6

Schoen, R., Astone, N. M., Rothert, K., Standish, N. J., & Kim, Y. J. (2002). Women employment, marital happiness and divorce. *Social Forces*, 81(2), 643–662. doi: 10.1353/sof.2003.0019

Výrost, J., & Slaměnik, I. (2008). *Sociální psychologie - 2., přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing.

Somers, M. (1993). A Comparison of Voluntarily Childfree Adults and Parents. *Journal of Marriage and Family*, 55(3), 643–650. doi:10.2307/353345

Spearman's Rank-Order Correlation-A guide to when to use it, what it does and what the assumptions are. (b.r.). Získáno 25. březem 2018, z <https://statistics.laerd.com/statistical-guides/spearman's-rank-order-correlation-statistical-guide.php>

Stone, E., & Shackelford, T. (2007). *Marital satisfaction*. In R. Baumeister, & K. Vohs (Eds.), *Encyclopedia of social psychology*. (pp. 541–545). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Šťastná, A. (2007). Druhé dítě v rodině – preference a hodnotové orientace českých žen. *Czech Sociological Review*, 43(4), 721–745.

Thornton, A., Axinn, W. G., & Xie, Y. (2007). *Marriage and Cohabitation*. Chicago: University of Chicago Press.

Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and Marital Satisfaction: A Meta-Analytic Review. *Journal Of Marriage & Family*, 65(3), 574–583. doi: 10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

VanLaningham, J., Johnson, D. R., & Amato, P. (2001). Marital Happiness, Marital Duration and the U-Shaped Curve: Evidence from a Five-Wave Panel Study. *Social Forces*, 79(4), 1313–1341.

Veevers, J. (1979). Voluntary Childlessness: A Review of Issues and Evidence. *Marriage and Family Review* 2: 3-26.

Vláda České republiky. (2014). Sociální podmínky otcovství v České republice. Zpráva Pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů. Získáno z https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/pracovni_skupina_muži_a_rovnosti_zen_a_muzu/zprava-socialni-podminky-otcovstvi-v-ceske-republice-123768/.

Výrost, J., & Slaměnik, I. (2008). *Sociální psychologie - 2., přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing.

Woo, H., & Raley, R. K. (2005). A small extension to “costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adults’ lives”. *Journal Of Marriage & Family*, 67(1), 216–221. doi:10.1111/j.0022-2445.2005.00016.x

Wood, G. J., & Newton, J. (2006). Childlessness and Women Managers: ‘Choice’, *Context and Discourses. Gender, Work & Organization*, 13(4), 338–358. doi:10.1111/j.1468-0432.2006.00311.x

Yamamura, E., & Andrés, A. R. (2015). *Influence of age of child on differences in life satisfaction of males and females* (Working Paper No. 02/2015). *EERI Research Paper Series*. Získáno z <https://www.econstor.eu/handle/10419/142676>

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění účinném od 1. července 2017: Úřad pro ochranu osobních údajů. (b.r.). Získáno 25. březen 2018, z <https://www.uoou.cz/zakon-c-101-2000-sb-o-ochrane-osobnich-udaju-a-o-zmene-nekterych-zakonu-ve-zneni-ucinnem-od-1-ledna-2015/ds-3109/archiv=0&p1=1261>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Český a cizojazyčný abstrakt BcDP
2. Index párové spokojenosti v anglické verzi
3. Ukázka datové matice

Příloha č. 1: Český a cizojazyčný abstrakt BcDP

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Spokojenost v partnerství u bezdětných párů a párů s dětmi

Autor práce: Martina Garbová

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 53 stran, 82 308 znaků

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 78

Abstrakt (800–1200 zn.):

Prezentovaná bakalářská práce se zabývá porovnáním bezdětných párů a párů majících děti. Dílčím tématem je také souvislost počtu dětí s partnerskou spokojeností. V teoretické části byla definována partnerská spokojenost, byl popsán vliv dětí na partnerskou spokojenost a byla vymezena dobrovolná bezdětnost. Pro realizaci výzkumu byl zvolen kvantitativní design a jako měrný nástroj byl zvolen Index párové spokojenosti (z angl. The Couple Satisfaction Index). Výzkumný soubor tvořilo 236 jedinců, z toho 157 žen a 79 mužů. Výzkum nepotvrdil rozdíl mezi partnerskou spokojeností bezdětných párů a párů s dětmi. Byl nalezen statisticky významný výsledek svědčící pro větší spokojenost bezdětných žen. Nebyl potvrzen rozdíl v partnerské spokojenosti bezdětných mužů a mužů s dětmi. Nebyl prokázán vztah mezi spokojeností v partnerství a počtem dětí u žen i u mužů.

Klíčová slova: partnerská spokojenost, rodičovství, dobrovolná bezdětnost, děti

ABSTRACT OF THESIS

Title: Satisfaction in partnership with childfree couples and couples with children

Author: Martina Garbová

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 53 pages, 82 308 characters

Number of appendices: 3

Number of references: 78

Abstract (800–1200 characters):

The presented bachelor thesis deals with the comparison of childless couples and couples with children. The partial theme is also the link between the number of children with partner satisfaction. In the theoretical part, partner satisfaction was defined, the influence of children on partner satisfaction voluntary childlessness were described. The quantitative design was selected for the research, and the Couple Satisfaction Index was chosen as the measurement instrument. We got survey answers from 236 individuals, 157 of whom were women and 79 men. Research has not confirmed the difference between partner satisfaction of childless couples and couples with children. A statistically significant result was found indicating the greater satisfaction of childless women. The difference in partner satisfaction of childless men and men with children was not confirmed. The relationship between satisfaction in the partnership and the number of children in both women and men has not been established.

Key words: partner satisfaction, parenthood, voluntary childlessness, children

Příloha č. 2: Index párové spokojenosti v české verzi

1. Označte míru spokojenosti ve Vašem vztahu, uvážíte-li všechny aspekty.

Naprosto
nešťastný

Velmi
nešťastný

Trochu
nešťastný

Šťastný

Velice
šťastný

Naprosto
šťastný

Dokonalý

Většina lidí má ve svém vztahu neshody. Prosím, označte na následující škále přibližnou míru shody nebo neshody mezi Vámi a Vaším partnerem v následujících kategoriích:

	Vždy se NEshodneme	Téměř vždy se NEshodneme	Často se NEshodneme	Většinou se shodneme	Téměř vždy se shodneme	Vždy se shodneme
2. Množství společně stráveného času	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Rozhodování o důležitých věcech	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Projevy lásky, náklonnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Prosím o zodpovězení následujících otázek:

5. Obecně, jak často si myslíte, že Vám je spolu dobře?

Nikdy Vždy Vyjimečně Někdy Spíše častěji Většinu času
než méně často

6. Jak často byste si přál(a), aby Váš vztah vůbec nezačal?

Nikdy Vždy Vyjimečně Někdy Spíše častěji Většinu času
než méně často

Na následující škále vyznačte, jak moc s daným výrokem souhlasíte či nesouhlasíte:

	Vůbec NESouhlasím	Jen částečně souhlasím	Poměrně souhlasím	Z velké části souhlasím	Téměř zcela souhlasím	Zcela souhlasím
7. Ještě pořád cítím silnou blízkost mezi mnou a svým partnerem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Kdybych mohl(a) vrátit čas, vzal(a) bych si stejného partnera / Žil(a) bych / chodil(a) bych se stejným partnerem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Náš vztah je pevný.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Někdy přemýšlím, zda na mě někde čeká někdo jiný.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Ve vztahu se svým partnerem jsem šťastný/á.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Se svým partnerem mám vřelý a příjemný vztah.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Neumím si představit, že by můj vztah s partnerem skončil.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Mám pocit, že se svému partnerovi mohu svěřit prakticky se vším.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Nedávno jsem začal(a) mít pochybnosti o našem vztahu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Můj partner je pro mě ideálem pro milostný vztah.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Mám pocit, že se svým partnerem tvoříme „tým“.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Nedokáži si představit, že by mě kdokoliv jiný dokázal učinit tak šťastným/šťastnou jako můj partner.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Jak uspokojující je Váš vztah s Vaším partnerem?						
☐ Vůbec	☐ Trochu	☐ Částečně	☐ Z velké části	☐ Téměř úplně	☐ Úplně	
20. Jak dobře se daří Vašemu partnerovi uspokojovat Vaše potřeby?						
☐ Vůbec	☐ Trochu	☐ Částečně	☐ Z velké části	☐ Téměř úplně	☐ Úplně	
21. Jak moc Váš vztah odpovídá Vaším původním očekáváním?						
☐ Vůbec	☐ Trochu	☐ Částečně	☐ Z velké části	☐ Téměř úplně	☐ Úplně	
22. Obecně, jak spokojený/á jste ve Vašem vztahu?						
☐ Vůbec	☐ Trochu	☐ Částečně	☐ Z velké části	☐ Téměř úplně	☐ Úplně	

Příloha č. 3: Ukázka datové matice

	A	B	C	D	E	F	G	H	
1	Pro začátek si vymyslete	1.Pohlaví	2. Věk	3.Vzdělání	4.Bydliště	5. Druh vztahu	6. Délka vztahu	7. Počet předchozích vztahů	8.Víra
2	40		40	3	7	0	18,8	0	
3	1234	1	33	3	4	0	3	1	
4	123456789	1	33	5	1	1	4,8	1	
5	123456789	0	44	5	1	1	4,8	2	
6	2draci	1	32	5	7	1	10,3	0	
7	2draci	0	33	5	7	1	9,4	0	
8	Aimee	1	30	5	5	0	8,1	1	
9	alchymista	1	30	5	1	0	2,5	1	
10	Ali	1	30	3	7	1	5	3	
11	Alis19	1	48	3	7	0	5,6	1	
12	Alis19	0	49	5	7	0	5,6	1	
13	Arifujajs19	1	32	5	7	0	4	1	
14	Arsenal14	1	31	5	7	0	10	0	
15	arwen30	1	30	5	7	1	2	1	
16	arwen30	0	34	2	7	1	2	2	
17	Aurora	0	32	5	7	0	2	1	
18	Bady10	1	55	5	5	0	32,3	0	
19	Bady10	0	54	2	5	0	32,4	0	
20	bambulka	1	34	5	2	0	7	1	
21	bambulka	0	33	5	2	0	7	1	
22	banánek1404	0	32	5	7	0	15,1	0	
23	Baron1	1	32	3	1	1	5,1	2	
24	baruška	1	49	5	7	0	20,1	1	

	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
1	8.Víra	Děti Ano/Ne	9. Kolik máte dětí?	10. Pakliže máte děti, naj	11.	12.	13.	14.	15.
2	2	1	1	11	3	3	3	4	
3	1	1	1	6	3	0	0	0	
4	2	1	1	1	3	3	3	3	
5	2	1	2	1;18	3	4	3	3	
6	3	1	2	1;3	3	2	2	3	
7	2	1	2	3;2	3	2	2	3	
8	2	0	0		2	3	3	2	
9	2	0	0		4	4	5	4	
10	3	0	0		5	5	4	4	
11	1	1	1	22	5	4	4	4	
12	2	1	1	27	5	5	5	5	
13	2	1	1	1	5	5	5	5	
14	1	1	2	0;2	5	4	4	3	
15	1	1	2	5;1	5	5	5	5	
16	1	1	2	5;1	5	5	5	5	
17	2	0	0		5	4	5	5	
18	2	1	2	30;31	3	2	4	4	
19	2	1	2	30;31	3	3	3	5	
20	1	1	3	5;4;1	6	4	4	4	
21	1	1	3	5;4;1	6	4	4	4	
22	2	1	2	3;0	4	3	4	3	
23	2	0	0		6	5	4	3	
24	2	1	1	20	5	5	5	5	

	AL	AM	AN	AO	AP	AQ	AR	AS	AT
1	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	HS	
2	4	4	4	4	4	5	4	122	
3	5	5	5	5	5	4	5	134	
4	5	5	5	5	4	5	5	138	
5	4	4	4	4	4	4	4	124	
6	1	4	2	2	4	3	2	73	
7	4	3	3	3	3	3	3	90	
8	3	2	2	2	2	2	1	67	
9	4	4	5	5	5	4	4	138	
10	5	5	5	5	5	4	5	155	
11	5	5	0	5	5	5	5	149	
12	5	5	5	5	5	5	5	160	
13	5	5	5	5	5	5	5	153	
14	4	5	5	4	5	5	4	143	
15	5	5	5	5	5	5	5	154	
16	5	5	5	5	5	5	5	157	
17	4	5	5	5	5	5	5	143	
18	3	3	3	3	4	4	3	102	
19	4	3	4	4	4	4	3	129	
20	5	5	5	5	5	5	5	157	
21	5	5	5	5	5	5	5	155	
22	2	4	2	1	4	1	4	109	
23	5	5	5	5	5	5	5	158	
24	4	4	4	5	5	5	5	142	